

**National Library
of Sweden**

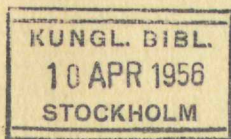
Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1956:9

SOU

1956:9 A

Finansdepartementet

**FRÅGAN OM
FORTSATT SAMARBETE MELLAN
STATEN OCH TGO I LKAB**

**FÖRSLAG TILL ÖVERENSKOMMELSER
AVGIVNA AV SÄRSKILT TILLKALLAD
FÖRHANDLINGSDELEGATION**

Stockholm 1956

Statens offentliga utredningar 1956

Kronologisk förteckning

1. Aldringsvård. Idun. 334 s. S.
2. Fiskhandeln i Sverige. Idun. 194 s. Jo.
3. Restaurering av Uppsala domkyrka. Victor Pettersson. 170 s. E.
4. Statens stöd åt växtförädlingen m.m. Egnellska. 295 s. Jo.
5. Standardtariffer för detaljdistribution av elektrisk kraft. Hæggström. 96 s. K.
6. Statsägda aktiebolag i Sverige. Av R. Tersman. Idun. 110 s. Fi.
7. Städernas donationsjord. Kihlström. 86 s. I.
8. Förenklad statsbidragsgivning. Idun. 109 s. Fi.
9. Frågan om fortsatt samarbete mellan staten och TGO i LKAB. Marcus. 48 s. Fi.

Anm. Om särskild tryckort ej angives, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelsebokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. E. = ecklesiastikdepartementet, Jo. = jordbruksdepartementet.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1956:9

Finansdepartementet

FRÅGAN OM FORTSATT SAMARBETE
MELLAN

STATEN OCH TGO I LKAB

FÖRSLAG TILL ÖVERENSKOMMELSER

AVGIVNA AV SÄRSKILT TILLKALLAD

FÖRHANDLINGSDELEGATION

ISAAC MARCUS BOKTRYCKERI AKTIEBOLAG
STOCKHOLM 1956

FRÅGAN OM FORTSATT SAMARBETE

MELLAN

STATEN OCH TOLLKÄR

FÖRSLAG TILL ÖVERENSKOMMELSE

AVGIVNA AV SÄRSKILT UTKALLAD

FÖRHANDLINGSDELEGATION

Till Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Finansdepartementet

Den 30 juni 1955 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för finansdepartementet att tillkalla en förhandlingsdelegation med högst fyra ledamöter med uppdrag att förhandla med Trafikaktiebolaget Grängesberg-Oxelösund (TGO) rörande villkoren för ett fortsatt samarbete i fråga om förvaltningen av de norrländska malmfälten, dock utan rätt för delegationen att träffa något för Kungl. Maj:t och Kronan bindande avtal, samt att till Kungl. Maj:t inkomma med de förslag i ämnet, som påkallas av förhandlingarnas utfall. Samma dag förordnade departementschefen att förhandlingsdelegationen skulle ha följande sammansättning, nämligen riksbankschefen P. V. Åsbrink, ordförande, statssekreteraren E. O. H. Grafström, advokaten G. B. T. Lindh och direktören K. O. Norlin. Med stöd av Kungl. Maj:t den 30 september 1955 givet bemyndigande uppdrog chefen för finansdepartementet sistnämnda dag åt generaldirektören B. V. Lindskog att jämväl vara medlem av förhandlingsdelegationen.

Med stöd av bemyndigande den 30 juni 1955 uppdrog chefen för finansdepartementet den 21 november samma år åt hovrättsrådet G. von Sydow att såsom expert biträda förhandlingsdelegationen. von Sydow har tillika tjänstgjort som förhandlingsdelegationens sekreterare.

Efter förhandlingar mellan förhandlingsdelegationen och TGO har, under förutsättning av Kungl. Maj:ts godkännande, överenskommelse träffats om ett fortsatt samarbete mellan staten och TGO i Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag (LKAB).

Denna överenskommelse innefattar tre avtal att gälla för tiden från och med den 1 oktober 1957, nämligen dels ett avtal mellan staten och TGO om TGO:s delägarskap i LKAB, dels ett avtal mellan LKAB och TGO om försäljningssamarbete, och dels ett avtal mellan LKAB och TGO om samarbete i fråga om malmskeppningar. Därjämte ha vissa frågor av den natur att de icke ansetts böra intagas i förstnämnda avtal föreslagits böra regleras i särskild skriftväxling mellan staten och TGO.

Delegationen får härmed överlämna angivna förslag till avtal och skriftväxling ävensom en av delegationen upprättad kommentar till dessa förslag.

Delegationen får för sin del förorda att angivna överenskommelse godkänns för statens del.

Det delegationen lämnade uppdraget är därmed slutfört.

Stockholm den 24 februari 1956.

PER ÅSBRINK

ERIK GRAFSTRÖM

GUNNAR LINDH

BERNT LINDSKOG

KNUT O. NORLIN

G. von Sydow

AVTAL MELLAN

SVENSKA STATEN OCH TRAFIKAKTIEBOLAGET

GRÄNGESBERG-OXELÖSUND

Mellan, såvitt nu är i fråga, svenska staten, å ena, samt Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag (nedan kallat LKAB) och Trafikaktiebolaget Grängesberg-Oxelösund (nedan kallat TGO), å andra sidan, har tidigare träffats följande helt eller delvis alltjämt gällande avtal, nämligen den 29 juni 1927, den 12 maj 1932, den 29 april 1938, den 12 september 1947 samt den 30 juni 1952.

Den 22 september 1955 har svenska staten gjort tillsägelse om sådan inlösen av de TGO tillhöriga stamaktierna i LKAB, som avses i § 25 mom. 1 i 1927 års avtal.

Med upphävande för tiden fr. o. m. den 1 oktober 1957 av bestämmelserna i ovannämnda avtal och i de tillämpningsöverenskommelser, som på grund av dessa avtal må ha träffats, i vad avtalen och överenskommelserna beröra rättsförhållandet mellan svenska staten och LKAB eller endera av dem, å ena, samt TGO, å andra sidan, har nu mellan svenska staten och TGO för tiden fr. o. m. sistnämnda dag träffats följande avtal.

§ 1.

Mom. 1. Staten tillförsäkrar fr. o. m. den 1 oktober 1957 TGO aktier i TGO:s andel i LKAB:s aktiekapital till ett sammanlagt nominellt belopp i kronor som skall utgöra en andel av LKAB:s aktiekapital, motsvarande 39 procent av det tal som framkommer, om 100 milj. delas med lösesumma och fondandelar.

Med lösesumma avses i detta sammanhang lösesumman för de TGO före den 1 oktober 1957 tillhöriga stamaktierna i LKAB, beräknad enligt § 25 i 1927 års avtal, jämförd med § 6 i 1932 års avtal; med fondandelar avses sammanlagda beloppet av TGO enligt § 6 sista stycket i 1932 års avtal med däri sedermera skedd ändring (jfr brev den 17 december 1949 från TGO till statsrådet och chefen för finansdepartementet) tillkommande ersättningar.

Den sålunda bestämda andelen i aktiekapitalet skall jämnas till närmast högre fulla tusental kronor.

Mom. 2. Vad staten har att erlagga till TGO som lösesumma för dess stamaktier i LKAB skall i gengäld minskas med 100 milj. kronor.

Återstoden av lösesumma och fondandelar skall erläggas i enlighet med bestämmelserna i § 25 mom. 4 punkt 2 i 1927 års avtal, d. v. s. med en femtedel av beloppet den 30 september 1957 samt en femtedel jämte upplupna räntor den 30 september ett vart av de fyra närmast följande åren.

§ 2.

Aktiernas röstvärde och rätt till andel i bolagets vinst m. m. *Mom. 1.* Aktie i LKAB skall lyda å 1 000 kronor. Samtliga aktier skola äga samma röstvärde.

Mom. 2. På de TGO tillhöriga aktierna i LKAB skall belöpa den andel i LKAB:s vinst, som motsvarar 39 procent av det tal som framkommer, om 100 milj. delas med i § 1 mom. 1 angivna lösesumma och fondandelar.

Vid bestämmandet av TGO:s vinstandel skall med vinsten förstås LKAB:s årligen redovisade nettovinst enligt balansräkningen med den jämkning som föranledes av

att den statens järnvägar tillkommande ersättningen för transporter av malm från de av LKAB och Bergverksaktiebolaget Freja (nedan kallat Freja) bearbetade gruvorna på järnvägen mellan Riksgränsen och utskeppningshamn vid Bottniska viken skall beräknas enligt de vid tiden för detta avtals ingående gällande grunderna; samt

att leveranser från LKAB och Freja till Norrbottens Järnverk Aktiebolag intill en årlig kvantitet av högst 500 000 ton skola beräknas ha skett på de villkor, som innehållas i de vid tiden för detta avtals ingående gällande avtalen rörande sådana leveranser från LKAB, samt överskjutande kvantiteter till gängse marknadspris.

Mom. 3. Det tillkommer bolagsstämman att besluta, huruvida och i vad mån utdelning skall ske av LKAB:s utdelningsbara nettovinst.

§ 3.

Avskrivningar m. m. Avskrivning må ske på värdet av LKAB:s och Frejas egendom i överensstämmelse med allmänna bokföringsgrunder och god köpmannased samt i den utsträckning skatteförfattningar och taxeringsmyndigheter vid taxering det tillåta.

Vad sålunda stadgas om avskrivning skall ock gälla i fråga om uppförande å värdeminskningsskonto samt åtgärder i vinstreglerande syfte, ävensom avsättning till pensions- och andra personalstiftelser samt till ändamål, som är att anse såsom omkostnad i rörelse.

§ 4.

Arrende

Staten förbinder sig att till LKAB respektive Freja utarrendera staten tillhöriga utmål vid Kiirunavaara, Luossavaara, Gällivare och Koskullskulle gruvfält, ävensom för fortsatt brytning erforderliga utmål inom de till dessa gruvfält gränsande statsgruvefälten, samt att därvid icke betinga sig högre arrendeavgift än 13 procent av den brutna malmens värde vid gruvan.

Med malmens värde vid gruvan avses det vid tidpunkten för varje försäljning på vederbörande marknad gällande exportpriset i exporthamnen, respektive det av bolaget fakturerade nettoförsäljningspriset till förbrukare inom landet, med avdrag för alla bolagets kostnader för transport från gruvanläggningarna, lagring och utlastning samt i samband därmed förekommande krossning, provtagning och analysering, ävensom härutöver för försäljningskostnader.

§ 5.

Gränserna på djupet för samtliga LKAB och Freja tillhöriga utmål skola *Utmål* räknas lodräta.

§ 6.

Av styrelseledamöterna i såväl LKAB som Freja skall en, jämte suppleant *Organisation* för denne, utses i enlighet med förslag av TGO.

§ 7.

För tiden fr. o. m. den 1 oktober 1957 har denna dag träffats särskilda avtal *Samarbets-* mellan LKAB, för egen del och såsom företrädare för Freja, å ena, samt *avtal* TGO, å andra sidan,

dels om försäljningssamarbete;

dels ock om samarbete i fråga om malmskeppningar.

§ 8.

LKAB och TGO skola i den utsträckning och på de villkor, som i de sär- *Tekniskt* skilda fallen närmare må avtalas, samarbete i fråga om teknisk forskning *samarbete* samt utbyte av erfarenheter på gruvbrytningens och malmförädlingens om- *m. m.* råde.

Resultat av inom LKAB och TGO före den 1 oktober 1957 bedriven utvecklingsverksamhet på gruvbrytningens och malmförädlingens område liksom i samband därmed förvärvade rättigheter, patent o. s. v. skola såvitt på LKAB och TGO ankommer även efter nyssnämnda dag stå till båda bolagens fria förfogande, oavsett om verksamheten i fråga dessförinnan bedrivits i allenast ettdera bolagets namn.

TGO den 30 september 1957 tillhöriga handlingar, vilka beröra LKAB:s och Frejas egendom och rörelse samt kunna ha betydelse för LKAB:s och Frejas fortsatta verksamhet, skola hållas tillgängliga för LKAB. Likaledes skola motsvarande LKAB och Freja tillhöriga handlingar hållas tillgängliga för TGO.

§ 9.

Mom. 1. Såväl staten som TGO skola vara berättigade att genom tillsägelse *Inlösenrätt* påkalla att TGO:s aktier i LKAB inlösas av staten.

Har sådan tillsägelse skett, skall inlösen ske vid utgången av det räkenskapsår, som slutar fyra år närmast efter tillsägelsen, dock tidigast vid utgången av det räkenskapsår, som slutar under år 1977.

Mom. 2. Skall inlösen av TGO:s aktier ske, skall lösesumman, efter TGO:s val om tillsägelsen om inlösen gjorts av staten och efter statens val om tillsägelsen gjorts av TGO, bestämmas antingen genom affärsmässig värdering av aktierna eller på sätt som finnes angivet i § 11 här nedan.

Det åligger den, som vill begagna sig av sin valrätt, att senast två år före inlösningsdagen giva tillkänna vilken metod för lösesummans fastställande som skall tillämpas. Sker det ej, skall lösesumman bestämmas enligt § 11.

§ 10.

Affärsmässig värdering Vid inlösen efter affärsmässig värdering skall lösesumman motsvara aktiernas verkliga värde.

Har överenskommelse mellan staten och TGO om värdet ej träffats senast aderton månader före inlösningsdagen, skall detsamma fastställas genom värdering av skiljemän, utsedda enligt den vid varje tidpunkt gällande skiljemannalagen.

§ 11.

Värdering genom kapitalisering av viss vinst Mom. 1. Därest inlösen icke skall ske efter affärsmässig värdering, skall lösesumman för TGO:s aktier i LKAB uppgå till ett belopp lika med hälften av medelnettovinsten per ton å 25 gånger 4 250 000 ton gånger det tal som framkommer, om 100 milj. delas med lösesumman för de TGO före den 1 oktober 1957 tillhöriga stamaktierna i LKAB, beräknad enligt § 25 i 1927 års avtal, jämförd med § 6 i 1932 års avtal.

Med medelnettovinsten per ton förstås i detta sammanhang summan av LKAB:s enligt respektive balansräkningar redovisade nettovinster, beräknade med iakttagande av vad i § 2 mom. 2 andra stycket stadgas, under den tjuguarssperiod, vars sista dag infaller fyra år före inlösningsdagen, delad med antalet ton malm som under samma tid bortfraktats från de av LKAB och Freja bearbetade gruvorna.

Har den under tjuguarssperioden sammanlagda fraktade kvantiteten icke uppgått till 85 milj. ton, skall till grund för lösesummans beräkning i stället läggas en tjugondel av den verkliga fraktade kvantiteten.

Har LKAB:s och Frejas utskeppning över Narvik och Luleå till följd av krig eller blockad under ett eller flera räkenskapsår under tjuguarssperioden icke uppgått till sex milj. ton per år, skall vid beräkning av medelnettovinsten per ton i stället för sagda år medtagas motsvarande antal närmast före tjuguarssperioden liggande år, under vilka utskeppningen icke på angivet sätt påverkats.

Mom. 2. Därest man vid inlösen kan förutse en framtida ökning av den andel av LKAB:s och Frejas malmproduktion, som sker inom statens utmål utöver vad motsvarande andel i genomsnitt varit under beräkningsperioden, skall avdrag göras från det enligt bestämmelserna i mom. 1 beräknade beloppet, motsvarande aktiernas beräknade värdeminskning på grund av den mot nyssnämnda förskjutning i malmproduktionen svarande framtida ökningen av LKAB:s och Frejas arrendekostnader per ton. Till grund för beräkningen av detta avdrag skall läggas det malmvärde enligt § 4 samt den nettovinst per ton malm som i genomsnitt förelegat under den aktuella beräkningsperioden, ävensom tillförlitligast möjliga prognoser rörande brytningens fortskridande överflyttning till statens utmål. Vid beräkningen skall tillämpas en räntefot av 4 procent.

För fastställande av lösesumman skall vidare verkställas tillförlitligast möjliga beräkning av den totala återstående ekonomiskt brytbara malmreserven i de av LKAB och Freja bearbetade gruvorna (inom såväl LKAB:s och

Frejas som statens utmål och därtill gränsande statsgruvefält) samt av den sannolika återstående brytningstiden. Lösesumman skall nedjusteras i den proportion, i vilken nuvärdet av en till samma belopp som LKAB:s genomsnittliga årsvinst under beräkningsperioden uppgående årlig vinst under hela den sannolika återstående brytningstiden understiger nuvärdet av samma årliga vinst under en obegränsad brytningstid. Vid nuvärdesberäkningen skall tillämpas en räntefot av 4 procent. Vid inlösen, som aktualiseras senare än femtio år före den beräknade brytningstidens utgång, skall vid sådan jämkning, varom i detta stycke är fråga, nuvärdet av den återstående brytningstidens årsvinster beräknas under antagande av att dessa årsvinster successivt och lineärt sjunka till noll vid brytningstidens slut.

Kan överenskommelse ej träffas mellan staten och TGO om den inverkan bestämmelserna i detta mom. skola ha på lösesumman, skall denna inverkan fastställas av skiljemän, utsedda enligt den vid varje tidpunkt gällande skiljemannalagen.

§ 12.

Bestämmes lösesumman enligt § 11, skall TGO, utöver den sålunda be- *Fondandelar*
stämda lösesumman, tillföras ersättning för den på TGO belöpande andelen av icke utdelade vinstmedel från tiden efter den 30 september 1957, i den mån dessa vinstmedel icke före inlösningsdagen disponerats för lagstadgad avsättning till reservfond eller till täckande av förlust. Därvid skall iakttagas att TGO sålunda tillkommande andelar i vinstmedel, som genom beslut vid de fem ordinarie bolagsstämmorna närmast före inlösningsdagen icke blivit utdelade, skola beräknas till sitt fulla belopp, medan däremot andelar i dessförinnan icke utdelade vinstmedel skola ingå i ersättningen med allenast 65 procent av deras belopp.

§ 13.

Sker inlösen, skall den å de inlösta aktierna fallande delen av LKAB:s *Vinstutdel-*
nettovinst för det räkenskapsår, vid vars slut inlösen ägt rum, i sin helhet *ning efter*
tillfalla TGO. *inlösen*

§ 14.

Äger inlösen rum, skola TGO tillkommande lösesumma och fondandelar *Lösesum-*
erläggas kontant å inlösningsdagen. *mans erlåg-*
gande

§ 15.

Staten och TGO utfästa sig att medverka till genomförande så fort sådant *Bolagsord-*
lagligen kan ske av de ändringar i LKAB:s och TGO:s bolagsordningar, som *ning*
påkallas av inlösen av TGO:s stamaktier i LKAB samt av detta avtal. TGO
förklarar sig icke komma att motsätta sig sådana ändringar i LKAB:s bo-
lagsordning, vilka äro förenliga med detta avtal.

§ 16.

Mom. 1. TGO förbinder sig att icke utan Kungl. Maj:ts medgivande öfverlåta de aktier i LKAB, som TGO på grund av detta avtal innehar.

Mom. 2. TGO medgiver att, till säkerhet för dess förbindelser enligt detta avtal, de under mom. 1 omförmälda aktierna må utgöra pant; i fråga om pantsättningen skall gälla vad i mom. 3 stadgas.

Mom. 3. Till fullgörande av den i mom. 2 omförmälda pantsättningen skola de aktier i LKAB, vilka TGO på grund av detta avtal innehar, försedda med överlåtelse in blanco, nedsättas såsom i taka händer i Sveriges Riksbank med fullmakt för Riksbanken att, sedan staten visat sig ha erlagt stadgad lösen för aktierna, överlämna dessa med ifylld överlåtelse till staten samt mot åtagande av Riksbanken

att hålla aktierna i förvar och icke till annan utlämna desamma, samt

att varje år, sedan ordinarie bolagsstämma med LKAB hållits, till TGO utlämna föregående års vinstkuponger, dock att, om staten med laga kraft ägande dom visar, att staten på grund av detta avtal äger fordran, för vilken aktierna jämlikt mom. 2 häfta som pant, staten är berättigad att utbetomma vinstkuponger till så stort antal, som fordras till täckande av dess fordran.

§ 17.

Detta avtal skall, om ej annat överenskommes, gälla intill dess inlösen av TGO:s aktier i LKAB ägt rum.

Stockholm den

195 .

För SVENSKA STATEN

TRAFIKAKTIEBOLAGET GRÄNGESBERG-OXELÖSUND

AVTAL OM FÖRSÄLJNINGSSAMARBETE

Mellan Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag för egen del och som företrädare för Bergverksaktiebolaget Freja (i det följande gemensamt benämnda LKAB), å ena, samt Trafikaktiebolaget Grängesberg-Oxelösund för egen del och som företrädare för de företag som äro förenade i koncerngemenskap med TGO (i det följande gemensamt benämnda TGO), å andra sidan, har denna dag träffats följande avtal i fråga om kontrahenternas försäljningssamarbete efter den 30 september 1957.

§ 1.

Kontrahenterna skola samverka i ett särskilt bolag, i fortsättningen kallat försäljningsbolaget, vars verksamhet skall ha till föremål de uppgifter med avseende på kontrahenternas försäljning av järnmalm, varmed i detta avtal förstås styckmalm, slig, mull och koncentrat, briketter och sinter, vilka närmare angivas i detta avtal eller vilka eljest överlämnas till bolaget av kontrahenterna.

Försäljningsbolagets bolagsordning skall ha den lydelse som framgår av bilaga till detta avtal.

§ 2.

Försäljningsbolagets aktiekapital skall utgöra 100 000 kronor och ägas till lika delar av LKAB och TGO.

Aktierna skola medföra samma rösträtt och samma rätt till andel i bolagets tillgångar.

Om kontrahenternas rätt till andel i bolagets vinst stadgas i § 14.

§ 3.

Aktierna överlämnas såsom vederlag för de kontrahenterna tillhöriga aktierna i Schwedenerz-Gesellschaft mbH samt Swedish Iron Ore Ltd och dess dotterbolag Cie Minerais Suédois S. A., i vilka bolag kontrahenterna äga hälften vardera. Aktierna i dessa utländska bolag skola per den 1 oktober 1957 transporteras på försäljningsbolaget med full äganderätt.

§ 4.

Försäljningsbolagets styrelse skall bestå av fyra ledamöter jämte lika många suppleanter, av vilka hälften utses i enlighet med LKAB:s förslag och hälften i enlighet med TGO:s. Styrelsen utser inom sig ordförande.

Av revisorerna och suppleanterna för dem utse kontrahenterna en vardera.

I händelse av försäljningsbolagets likvidation skola kontrahenterna verka för att vid utseende av likvidatorer deras intressen bliva i lika grad tillgodosedda.

§ 5.

Såsom styrelsens beslut skall gälla den mening varom tre av styrelsens ledamöter förena sig.

§ 6.

För försäljningsbolaget skall utses en verkställande direktör, vilken skall äga deltaga i styrelsens överläggningar men ej i besluten.

Personal anställd i försäljningsbolagets tjänst må ej samtidigt vara anställd hos någon av kontrahenterna, såvida icke styrelsen i särskilt fall medger undantag från denna bestämmelse.

§ 7.

Kontrahenterna uppdraga åt försäljningsbolaget att i den omfattning som framgår av §§ 8—10 fr. o. m. den 1 oktober 1957 medverka vid kontrahenternas försäljning av järnmalm från kontrahenternas gruvor och anläggningar i Sverige på samtliga avsättningsområden utomlands samt, i den mån någon av kontrahenterna så begär, på dess avsättningsområden i Sverige.

§ 8.

Försäljningsbolaget har rätt och skyldighet att

1) noggrant följa utvecklingen av marknadsläget för kontrahenternas järnmalm samt fortlöpande informera kontrahenterna därom;

2) låta sig representeras vid kontrahenternas försäljningsförhandlingar, träffande av försäljningsavslut och uppgörande av kontrakt;

3) i den omfattning och på de villkor vardera kontrahenten äger närmarre föreskriva ombesörja försäljningar för dennes räkning;

4) ombesörja avveckling av ingångna försäljningskontrakt.

§ 9.

Försäljningen av kontrahenternas produkter skall ske i resp. kontrahents eget namn. Försäljningskontrakten skola för att gentemot kontrahent vara bindande ha undertecknats av denne.

§ 10.

Försäljningsbolagets uppgifter med avseende på avvecklingen av ingångna försäljningskontrakt omfatta, bland annat, att

— uppsätta kontraktshandlingar över verkställda försäljningar och ombesörja handlingarnas utväxling;

— avstämma produktions- och lagerläge med kontrahenternas gruv- och hamnförvaltningar;

— i samråd med kontrahenterna och de olika kunderna uppgöra förslag till skeppningsprogram på längre och kortare sikt;

— mottaga och handhava nomineringen av fartyg samt överenskomma om de malmkvaliteter som skola skeppas med dessa fartyg;

- ombesörja alla med skeppningarna sammanhängande åtgärder som icke företagas i lastningshamnarna;
- medverka vid provtagning i lossningshamnarna enligt köpekontraktens bestämmelser;
- övervaka vägningen i den mån den för avräkningen normerande viktbestämningen icke sker i lastningshamnarna;
- utbyta analyser med köparna resp. övervaka erforderliga skiljeanalyseringar och ombestyras övriga med analyserna sammanhängande frågor;
- ombesörja faktureringen;
- svara för den löpande kontakten med köparna och inkomma med vägledande yttranden i avseende å under avvecklingen uppkommande frågor såsom reklamationer etc.

§ 11.

Kontrahenterna skola fortlöpande hålla försäljningsbolaget underrättat om sådana förändringar i produktions- och lagerläge, vilka kunna vara av betydelse för avvecklingen av ingångna försäljningskontrakt.

§ 12.

Försäljningsbolaget skall för sådana uppgifter i samband med kontraktsavveckling, rapportering etc., vilka med fördel kunna handläggas av egna kontor på huvudmarknaderna, använda de i § 3 omnämnda dotterbolagen.

§ 13.

För de tjänster kontrahenterna åtnjuta från försäljningsbolaget och dess dotterbolag skola kontrahenterna erlægga provision till försäljningsbolaget, beräknad efter viss andel av effektiva avräkningspriset fob utskeppningshamn eller, i förekommande fall, fob gruvan för all sådan kontrahenternas järnmalm som avses i § 7.

Provisionssatsen skall såvitt möjligt avpassas — under hänsynstagande till att försäljningsbolaget skall svara för provisionen till de i § 3 omnämnda dotterbolagen — så att den täcker försäljningsbolagets kostnader och lagstadgad fondering.

§ 14.

Skulle utdelningsbar vinst uppkomma hos försäljningsbolaget, skall denna tillkomma kontrahenterna i proportion till vad resp. kontrahent erlagt av de provisionsbelopp som influtit under den period varunder vinsten uppkommit. Om annat ej överenskommes, skall vinsten utdelas.

§ 15.

Detta avtal skall gälla tills vidare. Vill någondera parten återtaga sitt godkännande av detsamma, skall skriftlig uppsägning ske senast två år före den dag avtalet skall upphöra att gälla. Upphör kontraktet till följd av sådan uppsägning att gälla, skola — efter utdelning av inom resp. dot-

terbolag dittills icke utdelade vinstmedel — de till försäljningsbolaget överlåtna aktierna i Schwedenerz-Gesellschaft mbH och Cie Minerais Suédois S. A. av försäljningsbolaget transporteras på LKAB att den dag avtalet upphör att gälla tillfalla LKAB med full äganderätt samt aktierna i Swedish Iron Ore Ltd på enahanda sätt transporteras på TGO. Försäljningsbolaget skall därefter träda i likvidation och upplösas, varvid dess tillgångar skola fördelas efter den i § 14 angivna grunden.

§ 16.

Tvister om tolkningen eller tillämpningen av detta avtal skola avgöras av skiljemän enligt den vid varje tidpunkt gällande skiljemannalagen.

Stockholm den

195 .

BOLAGSORDNING FÖR AKTIEBOLAGET...

§ 1.

Bolagets firma är Aktiebolaget...

§ 2.

Föremålet för bolagets verksamhet är försäljning av järnmalm samt annan rörelse som har samband därmed.

§ 3.

Bolagets aktiekapital skall utgöra lägst 100 000, högst 300 000 kronor.

§ 4.

Aktie skall lyda å 25 000 kronor.

§ 5.

Styrelsen skall ha sitt säte i Stockholm.

§ 6.

Styrelsen skall bestå av fyra ledamöter med lika många suppleanter. Ledamöter och suppleanter väljas årligen å ordinarie bolagsstämma för tiden intill dess nästa ordinarie stämma hållits.

§ 7.

Såsom styrelsens beslut skall gälla den mening, varom tre av styrelsens ledamöter förena sig.

§ 8.

För granskning av styrelsens och verkställande direktörens förvaltning samt bolagets räkenskaper utses årligen å ordinarie bolagsstämma för tiden intill dess nästa ordinarie stämma hållits två revisorer med lika många suppleanter.

§ 9.

Ordinarie bolagsstämma hålles en gång årligen under april eller maj månad.

§ 10.

Vid ordinarie bolagsstämma skola följande ärenden förekomma:

- 1) val av ordförande vid stämman;
- 2) justering av röstlängden;
- 3) val av en eller två justeringsmän;
- 4) fråga om stämman blivit behörigen sammankallad;
- 5) föredragning av förvaltningsberättelsen, balansräkningen, vinst- och förlusträkningen samt revisionsberättelsen;

- 6) fråga om fastställande av balansräkningen;
 - 7) fråga om ansvarsfrihet åt styrelseledamöterna och verkställande direktören;
 - 8) beslut angående bolagets vinst eller förlust enligt den fastställda balansräkningen;
 - 9) fastställande av arvoden åt styrelsen och revisorerna;
 - 10) val av styrelse samt revisorer och revisorssuppleanter;
 - 11) övriga ärenden, vilka i behörig ordning hänskjutits till stämman.
- Beslut å bolagsstämma vare ej giltigt med mindre det biträtts av röstande som företräda mer än hälften av aktiekapitalet.

§ 11.

Kallelse till bolagsstämma och andra meddelanden till aktieägarna skola ske genom rekommenderat brev med allmänna posten, kallelse till bolagsstämma senast två veckor före ordinarie och senast en vecka före extra stämma.

AVTAL OM SAMARBETE I FRÅGA OM MALMSKEPPNINGAR

Mellan Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag för egen del och såsom företrädare för Bergverksaktiebolaget Freja (i det följande gemensamt benämnda LKAB), å ena, samt Trafikaktiebolaget Grängesberg-Oxelösund (i det följande benämnt TGO), å andra sidan, har denna dag träffats följande avtal innefattande allmänna bestämmelser rörande skeppningen av LKAB:s malmer, att gälla fr. o. m. den 1 oktober 1957.

§ 1.

I syfte att trygga utskeppningen av LKAB:s malmer i enlighet med de riktlinjer som hittills tillämpats samt att möjliggöra försäljning av dessa på cif-basis i minst samma utsträckning som för närvarande, uppdrager LKAB åt TGO och åtager sig TGO att, oavsett läget på fraktmarknaden, ombesörja all sjötransport av den malmkvantitet, som av LKAB blivit såld cif.

§ 2.

Vid förhandlingar om försäljning av LKAB:s malmer skall på sätt som hittills skett fastställas till en början mellan LKAB, å ena, samt malmköparen, å andra sidan, ett pris för malm som säljes fob samt hur stor del av malmkvantiteten som skall säljas cif, varefter mellan TGO och malmköparen frakten från lastningsorten till bestämmelseorten för cif-andelen skall fastställas med ledning av gällande fraktnoteringsar.

Priset på malm, som av LKAB säljes cif, skall motsvara fob-priset för malmen ökat med den mellan TGO och malmköparen överenskomna frakten samt kostnaden för sjöförsäkring av malmen.

§ 3.

Det åligger TGO att, mot utbekommande av den i enlighet med bestämmelserna i § 2 fastställda frakten och på de befraktningsvillkor i övrigt, som hittills tillämpats för ifrågavarande skeppningar, ombesörja sjötransporten med eget, tidsbefraktat eller förhyrt för ändamålet lämpat tonnage.

Utan särskild överenskommelse är LKAB ej skyldigt att tillhandahålla större lastkvantiteter för fartyg och arbetstimme eller att åtaga sig vidsträcktare förpliktelser i fråga om liggedagsberäkning än som hittills varit brukligt i respektive Narvik och Luleå.

§ 4.

Sjötransporten av cif-andelen skall ombesörjas på sådant sätt att jämn produktion och avsändning av LKAB:s malmer befordras.

§ 5.

Detta avtal skall upphöra att gälla fyra år efter skriftlig uppsägning av någondera parten; dock må sådan uppsägning icke äga rum före den 1 oktober 1967.

§ 6.

Twister om tolkningen eller tillämpningen av detta avtal skola avgöras av skiljemän enligt den vid varje tidpunkt gällande skiljemannalagen.

Stockholm den

195 .

BREV ATT UTVÄXLAS MELLAN SVENSKA STATEN OCH TRAFIKAKTIEBOLAGET GRÄNGESBERG-OXELÖSUND

Sedan svenska staten och Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund (TGO) denna dag träffat avtal om TGO:s delägarskap i Luossavaara—Kiirunavaara Aktiebolag (LKAB) för tiden efter den 30 september 1957 bekräftas

A

att de 50 milj. kronor, som fonderades vid 1955 års ordinarie bolagsstämma i LKAB, skola utdelas med utbetalning den 30 september 1957;

att ingen fondering skall äga rum vid 1956 och 1957 års ordinarie bolagsstämmor;

att LKAB:s aktiekapital, med verkan fr. o. m. den 1 oktober 1957, skall genom ianspråktagande av bolagets dessförinnan fonderade vinstmedel höjas till 500 milj. kronor samt reservfonden på liknande sätt höjas till 100 milj. kronor;

att nettovinsten i Bergverksaktiebolaget Freja för år 1957, redovisad enligt hittills tillämpade grunder, skall, så snart Frejas ordinarie bolagsstämma år 1958 hållits, utbetalas till LKAB och tre fjärdedelar därav omedelbart från LKAB utdelas, varvid hälften skall tillfalla staten samt hälften TGO såsom en tilläggsutdelning på dess av staten dåmera inlösta stamaktier i LKAB;

samt att TGO utan hinder av vad i § 12 i avtalet stadgas skall äga rätt att erhålla ersättning för sin andel i lagstadgad avsättning till reservfond i den mån sådan föranledes av en höjning av LKAB:s aktiekapital utöver 800 milj. kronor. TGO avser icke att motsätta sig höjning av aktiekapitalet; sådan höjning må dock icke företagas under den tid som förflyter från tillsägelse om inlösen till dess inlösen verkställs. För höjning av aktiekapitalet och därav föranledd avsättning till reservfond skall i första hand användas vad som återstår av icke utdelade vinstmedel från tiden före den 1 oktober 1957 att fördelas mellan aktiekapital och reservfond i proportion som ovan sägs.

B

Därest i § 1 mom. 1 andra stycket i avtalet angivna lösesumma och fondandelar icke slutgiltigt fastställts den 1 oktober 1957, överlämnas samma dag till TGO aktier i LKAB till ett antal som motsvarar $4\frac{1}{4}$ procent av LKAB:s hela aktiekapital. Så snart lösesumma och fondandelar därefter slutgiltigt fastställts, åligger det antingen TGO att till staten återlämna eller staten att till TGO överlämna skillnaden mellan angivna antal aktier och det antal

aktier, till vilket TGO med stöd av bestämmelserna i § 1 mom. 1 i avtalet är berättigat. Därest TGO har att till staten återlämna en eller flera aktier, åligger det TGO att till staten tillika återbära vad det i anledning av sitt tidigare aktieinnehav må ha för mycket utbekommit i vinstmedel. Blir staten skyldig att till TGO överlämna en eller flera aktier, åligger det staten att till TGO utbetala den vinstandel, som TGO må ha gått förlustig på grund av att dess tidigare aktieinnehav visat sig icke motsvara TGO tillkommande andel i LKAB:s aktiekapital.

Den som sålunda erhåller vinstandel äger rätt att tillika erhålla ränta därå med fem procent från dagen för beslutet om vinstutdelningen.

C

De ändringar i LKAB:s och TGO:s bolagsordningar som avses i § 15 äro följande:

LKAB:s bolagsordning

Den nu gällande uppdelningen i preferens- och stamaktier skall upphöra att gälla. Enligt bolagsordningen skall allenast finnas ett slag av aktier med lika rätt till andel i bolagets tillgångar och vinst.

Med hänsyn därtill skola samtliga bestämmelser i den nuvarande bolagsordningen, som föranledas av sagda uppdelning i preferens- och stamaktier, utgå, d. v. s. § 4 andra, tredje och fjärde styckena, § 5 andra stycket, § 6 andra, tredje, fjärde och femte styckena, § 7 a) och b), § 8 mom. 1, 3 och 4, § 11 första stycket samt § 12 andra stycket. Därjämte skall § 5 första stycket så ändras, att ordet »stamaktie» utbytes mot ordet »aktie». Den i § 6 sjunde stycket förekommande hänvisningen till § 8 mom. 4 skall utgå. Slutligen skall bestämmelsen i § 9 andra stycket ersättas med en föreskrift av innehåll att styrelsens och verkställande direktörens förvaltning samt bolagets räkenskaper skola granskas av två årligen å ordinarie bolagsstämma utsedda revisorer och lika många revisorssuppleanter.

TGO:s bolagsordning

Första meningen i andra stycket av § 7 skall utgå.

D

Under framhållande av att TGO:s andel i LKAB:s aktiekapital från och med den 1 oktober 1957 allenast kommer att uppgå till omkring 4 1/4 procent, har staten — under den uttryckliga förutsättningen att detta medgivande icke finge åberopas vid framtida eventuell tvist mellan staten och TGO rörande tolkningen av § 25 mom. 2 i 1927 års avtal — förklarat sig beredd att gå med på att vid fastställandet av lösesummans belopp jämlikt § 11 i det nya avtalet medelvinsten per ton malm skall utgöra summan av nettovinsterna för hela den tjuguårsperiod, som skall läggas till grund för beräk-

ningen, delad med antalet ton malm, som under samma tid bortfraktats från de av LKAB och Bergverksaktiebolaget Freja bearbetade gruvorna.

I enlighet härmed åtager sig TGO att vid eventuell tvist mellan staten och TGO rörande tolkningen av § 25 mom. 2 i 1927 års avtal icke åberopa detta åtagande från statens sida till stöd för tolkningen av nämnda moment.

E

Det har vid avtalets träffande varit mellan kontrahenterna underförstått att i vad rör tillämpningen av avtalet en av TGO utsedd auktoriserad revisor skall äga taga del av LKAB:s och Bergverksaktiebolaget Frejas räkenskaper, handelsböcker och andra affärshandlingar.

F

Avsikten är att låta Bergverksaktiebolaget Freja genom fusion uppgå i LKAB. Det är underförstått mellan parterna att intill dess så sker den utdelningsbara nettovinsten i Freja skall utdelas.

Stockholm den 195 .

KOMMENTAR

INLEDNING

I proposition nr 192 till 1955 års riksdag framhöll chefen för finansdepartementet, att grunden för nya förhandlingar borde utgöra ett accepterande av statens önskemål att såsom den störste intressenten i Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag (LKAB) och den för utvecklingen i malmsamhällena i sista hand ansvarige erhålla det avgörande inflytandet på LKAB:s bolagsstämma och i dess styrelse. Vid sådana nya förhandlingar måste därutöver enligt departementschefen — med beaktande av att malmfyndigheterna utanför LKAB:s utmål befinna sig i statlig ägo — för statens del såsom villkor bl. a. uppställas att ändrade bestämmelser utformades för vinstfördelningen i LKAB och för inlösenrätten. Till vad departementschefen sålunda anförut uttalade riksdagen sin anslutning.

Med hänsyn härtill har vid delegationens förhandlingar med Trafikaktiebolaget Grängesberg-Oxelösund (TGO), vilka resulterat i bl. a. det nu föreslagna avtalet mellan staten och TGO rörande fortsatt samarbete mellan staten och TGO i LKAB, utgångspunkten för delegationen varit statens beredvillighet att låta TGO kvarstå i LKAB med hela sitt nuvarande intresse, där est de av staten angivna önskemålen kunde tillgodoses. För den händelse en överenskommelse efter dessa linjer hade visat sig möjlig, hade det varit naturligt att endast vidtaga de ändringar i tidigare bestämmelser, som erfordrats med hänsyn till nämnda förutsättningar och att i övrigt låta de äldre reglerna kvarstå oförändrade.

Då emellertid förutsättningar icke visat sig föreligga för en uppgörelse, enligt vilken TGO skulle kvarstå i LKAB med hela sitt nuvarande intresse i företaget, ha förhandlingarna efter hand fått inriktas på att undersöka möjligheterna för ett mera begränsat samarbete mellan parterna. Med hänsyn till det samarbete, som tidigare förelegat mellan staten och TGO på ifrågavarande område, ävensom med hänsyn till de övriga skäl, som otvivelaktigt tala för att ett fortsatt samarbete mellan de båda stora svenska malmexportföretagen i någon form säkras, har förhandlingsdelegationen funnit det försvarligt och motiverat att med TGO förhandla om även en mindre kapitalinsats från dess sida på i stort sett samma grundval, som det tidigare avtalet hade skapat. Med redan angivna, till direktiven för förhandlingarna hänförliga ändringar och med de jämkningar, som föranledas av TGO:s minskade kapitalinsats, ha sålunda de hittills gällande reglerna om vinstberäkning och inlösenrätt ansetts i stort sett alltjämt kunna bli gällande gentemot TGO, även om på flera punkter modifikationerna och förenklingar av de tidigare avtalsbestämmelserna kunnat genomföras. Därest fråga varit om att taga in en helt ny part i samarbetet, hade förhandlingsdelegationen

både kunnat se sig nödsakad och kunnat finna det möjligt att söka sig fram på andra vägar. Här angivna utgångspunkter, som sålunda även förhandlingsmässigt närmast framstått som de enda framkomliga, förklara uppläggningen av de avtalsförslag, i vilka de förda förhandlingarna resulterat.

Med hänsyn till att de nya avtalsförslagen på detta sätt ansluta sig till det tidigare avtalet liksom till att en ingående redogörelse för detta lämnats i det av särskilt tillkallade utredningsmän den 14 mars 1955 avgivna betänkandet med utredning av frågan om statsinlösen av stamaktierna i LKAB (SOU 1955: 9) samt i Kungl. Maj:ts proposition nr 192 till 1955 års riksdag, kommer här icke att lämnas någon fullständig redogörelse för de tidigare avtalsreglerna, även om relevanta punkter däri redovisas i samband med den följande redogörelsen för de olika föreslagna nya avtalsbestämmelserna.

Här bör vidare beaktas, att de föreslagna nya avtalen få ses mot bakgrunden av sin karaktär av *förhandlingsresultat*, vilkas närmare utformning icke ensidigt kunnat göras beroende på enbart den statliga partens överväganden. Även detta har såtillvida påverkat den följande framställningen, som det ansetts överflödigt att utförligt redovisa och diskutera frågor, som under andra förhållanden skulle ha krävt en vidlyftigare behandling. Detta gäller t. ex. sådana tänkbara, alternativa möjligheter till lösningar, vilka ur den ena eller den andra synpunkten kunnat synas vara att föredraga — och vilka under förhandlingarnas gång också ofta prövats men därvid visat sig icke vara framkomliga — och det gäller överhuvud taget den bakomliggande motiveringen av enskildheterna i de framlagda förslagen, som av enahanda skäl bedömts kunna göras mera knapphändig än som eljest måhända tett sig erforderligt.

Som redan redovisats i förhandlingsdelegationens skrivelse till statsrådet och chefen för finansdepartementet omfattar det nya avtalskomplex, om vilket vid de förda förhandlingarna med TGO enighet uppnåts och vars antagande förhandlingsdelegationen för sin del förordar, följande avtal att gälla för tiden från och med den 1 oktober 1957, nämligen dels ett avtal mellan staten och TGO rörande fortsatt samarbete mellan staten och TGO i LKAB, dels ett avtal mellan LKAB och TGO om försäljningssamarbete och dels ett avtal mellan LKAB och TGO om samarbete i fråga om malmskeppningen. Därjämte ha vissa frågor av den natur, att de icke ansetts böra intagas i förstnämnda avtal, föreslagits böra regleras i särskild skriftväxling mellan staten och TGO.

Det föreslagna nya huvudavtalet mellan staten och TGO innebär, att TGO skall kvarstå såsom aktieägare i LKAB, men i stället för att som tidigare ha varit hälften-delägare med den faktiska beslutanderätten i LKAB skall TGO i framtiden bli innehavare av allenast en minoritetspost. TGO:s kapitalinsats skall uppgå till 100 milj. kronor. Denna insats skall berättiga TGO till en andel i LKAB:s aktiekapital och utdelningsbara vinst, som i stort sett skall förhålla sig till den vinstandel TGO enligt hittillsvarande regler åtnjuter på hela sitt nuvarande intresse i LKAB på samma sätt som

100 milj. kronor förhåller sig till det sammanlagda beloppet av lösesumman för de TGO före den 1 oktober 1957 tillhöriga stamaktierna och de TGO enligt 1932 års avtal tillkommande ersättningarna, i huvudsak avseende TGO:s andel i LKAB:s fonderade medel. Denna TGO:s andel i LKAB:s aktiekapital och vinst — som definitivt kan beräknas först då nyssnämnda lösesumma och ersättningar fastställts — torde komma att uppgå till något mer än 4 procent. För beräkandet av TGO:s vinstandel skall som utgångspunkt tas den vinst som må uppkomma, därest nu gällande grunder för fastställandet av malmfrakter till statens järnvägar allttjämt komma att tillämpas oförändrade. Därest dessa grunder ändras, skall den ökning eller minskning av vinsten, som i anledning därav må uppkomma för LKAB, icke påverka TGO:s vinstandel. Likaledes skall en ökning av den årliga kvantitet malm, som enligt nu gällande avtal må försälgas till Norrbottens järnverk aktiebolag under gängse marknadspris, högst 500 000 ton, icke ha till följd att TGO:s vinstandel minskas.

På grund av att malmerna genom sin sido- och fältstupning mot djupet komma utanför LKAB:s utmål blir staten automatiskt ensamägare till de av LKAB bearbetade fyndigheterna långt innan fyndigheternas totala malmtillgångar börja sina. Med hänsyn härtill har staten enligt det utarbetade huvudavtalet åtagit sig att, när brytning av malm utanför LKAB:s och Bergverksaktiebolaget Frejas utmål blir aktuell, ge LKAB rätt att mot en arrendeavgift bryta och bortfrakta statens malm. För att kunna nå en överenskommelse har det varit nödvändigt att bestämma denna arrendeavgift redan nu. Genom denna anordning kommer, samtidigt som staten erhåller arrendeinkomster, LKAB:s vinst och således också TGO:s vinstandel att minskas, när LKAB:s utmålsgränser nås.

Den möjlighet, som enligt nu gällande avtal beretts staten att, därest så finnes önskvärt, förvärva full äganderätt till malmtillgångarna i dess helhet genom att inlösa TGO:s aktier, skall allttjämt stå öppen. Till skydd för sitt minoritetsintresse har även TGO erhållit rätt att kräva dylik inlösen. Sådan inlösen kan äga rum första gången den 30 september 1977 efter fyra år tidigare gjord tillsägelse. Sedermera äga båda kontrahenterna varje år kräva inlösen, likaledes efter fyra års varsel. Lösesumman skall i princip uträknas efter samma grunder som i nu gällande avtal, dock med vissa ändringar, som i huvudsak föranledas av substansminskningen i gruvorna och äganderättsförhållandena till desamma. Den för lösesummans beräkning grundläggande beräkningstiden skall utgöra tjugu år i stället för, såsom hittills, tio. Motparten till den som påyrkar inlösen äger emellertid, till skillnad från vad som nu gäller, påfordra att lösesumman skall fastställas genom affärsmässig värdering.

En av förutsättningarna för det nya avtalet har varit, att staten genom sina representanter i styrelsen skall omhänderha skötseln av bolagets affärer och till följd därav äga det avgörande inflytandet å ledningen av bolaget. Avtalet innebär att staten såsom innehavare av aktiemajoriteten äger tillsätta styrelsen i LKAB. Med hänsyn till det intresse, som TGO allttjämt

kommer att ha i LKAB samt till det framtida samarbetet i fråga om försäljning och utskjeppning av LKAB:s och Frejas malmer har emellertid överenskommits, att en av ledamöterna i såväl LKAB:s som Frejas styrelser liksom suppleanten för denne ledamot skall utses på förslag av TGO.

I fråga om avskrivningar och fonderingar skola hittills gällande begränsningar försvinna. Staten har att fritt bestämma i vilken utsträckning utdelning av vinst skall ske. TGO skall utom vid affärsmässig värdering vid inlösen liksom hittills berättigas att enligt närmare angivna regler utfå ersättning för TGO tillkommande andel i vinst, som dessförinnan icke utdelats eller förbrukats för täckande av förlust, som uppkommit inom LKAB.

Förhandlingsdelegationen har utgått ifrån att Freja, vars samtliga aktier år 1950 förvärvades av LKAB, inom den närmaste tiden kommer att genom fusion uppgå i LKAB. Detta har emellertid antagits icke kunna komma att ske förrän efter den 1 oktober 1957. Med hänsyn därtill har det nya avtalet utformats med utgångspunkt från den nu aktuella situationen. Avsikten är emellertid icke att staten genom fondering av vinstmedel i Freja skall kunna påverka TGO:s vinstandel i LKAB. Därför har överenskommits att inom Freja uppkommen vinst skall utdelas. Denna överenskommelse skall bekräftas i särskild brevväxling mellan staten och TGO i samband med avtalens undertecknande.

För att kunna samordna TGO:s och LKAB:s försäljningspolitik har enighet nåtts om att LKAB och TGO skola bilda ett gemensamt försäljningsbolag, uti vilket LKAB och TGO båda skola ingå som likaberättigade hälften-delägare. Detta bolags uppgift skall vara att i möjligaste mån koordinera de två malmbolagens försäljningspolitik, att biträda delägarna med vissa serviceuppgifter i samband med malmförsäljningen, t. ex. att ombesörja avvecklingen av försäljningsavtal, samt att därutöver i den utsträckning delägarna så begära ombesörja försäljningen av malmen.

För närvarande verkställes utskjeppningen av LKAB:s cif-försålda malm i stor utsträckning med specialfartyg tillhöriga TGO. Enligt 1927 års avtal äger LKAB en självständig rätt att inlösa en del av TGO:s fartyg. Det tonnaget, som LKAB genom en sådan inlösen enligt gällande regler skulle kunna förvärva i dag, motsvarar icke mer än omkring hälften av det tonnaget, som erfordras för att trygga en utskjeppning av den mängd malm, som inom de närmaste åren kan beräknas komma att försälas cif. Därest den ordning, som hittills gällt för utskjeppningen av malm och som visat sig vara ändamålsenlig, icke skulle kunna tillämpas jämväl efter den 1 oktober 1957, skulle LKAB därför bli nödtvunget att — utöver det genom inlösen erhållna tonnaget — till sistnämnda dag genom köp, nybeställning eller tidsbefraktning anskaffa ett ytterligare tonnage av storleksordningen 200 000 ton. Med hänsyn till nuvarande förhållanden på sjöfartens område, skeppsvarvens beläggning de närmaste åren, de personalsvårigheter, som för närvarande föreligga på detta område, samt den stora betydelse för bolagets verksamhet, som ett bibehållande av den nuvarande cif-andelen i försäljningarna måste tillmätas, har det bedömts vara lämpligt för LKAB att söka träf-

fa ett befракtningsavtal med TGO, genom vilket utskeppningen av LKAB:s malm utan övergångssvårigheter tryggas.

Det här i korthet redovisade avtalskomplexet får betraktas som en helhet. Innebörden av överenskommelserna, sedd ur statens synpunkt, synes kunna summeras på följande sätt.

1. Statens önskemål att erhålla det avgörande inflytandet på LKAB:s bolagsstämma och i dess styrelse tillgodoses. De tidigare vetorätterna till minoritetspartens skydd, som i varje fall därest de i större utsträckning skulle ha utnyttjats hade kunnat bli till hinder för en effektiv skötsel av företaget, ha slopats.
2. De tidigare begränsningarna i fråga om avskrivningarna, som utgjorde hinder för en enligt normal företagspraxis önskvärd avskrivningspolitik och företagskonsolidering på denna väg, ha likaledes slopats. Även fonderingar av utdelningsbara vinstmedel skola kunna göras utan särskilda begränsningar. I fall av inlösen skall TGO liksom hittills med vissa jämkningar erhålla ersättning för sin andel av fonderade vinstmedel, varigenom dess intressen på lång sikt samtidigt skyddas.
3. Samtidigt som LKAB behåller full suveränitet över malmförsäljningarna har genom avtalet om försäljningssamarbete det värde, som ligger i ett gemensamt uppträdande utåt och i en samordnad försäljningspolitik från de två stora malmföretagens sida, bevarats.
4. Utskeppningen av den av LKAB cif-försålda malmen har tryggats genom ett befракtningsavtal med TGO, vilket med hänsyn till vikten för LKAB:s verksamhet av att cif-försäljningarna ej behöva begränsas på grund av bristande tonnagetillgång är av största betydelse. Å andra sidan är innebörden härav att LKAB nu avstår från att med egna fartyg ombesörja sjötransporter av cif-försåld malm med de vinstmöjligheter detta i och för sig kunnat medföra. Avtalets innebörd är att LKAB även för framtiden avstår från den hittillsvarande inlösenrätten till viss del av TGO:s fartygsrum. Detta har av delegationen icke bedömts såsom någon egentlig eftergift från statens sida. Därest LKAB senare skulle önska organisera ett eget rederi ha, med en uppsägningstid för avtalet rörande skeppningssamarbetet av fyra år, möjligheterna att genom köp i fria marknaden och nybeställningar anskaffa eget tonnage av önskvärt slag och till rimligt pris ansetts väl så goda som vid en inlösen efter värdering av skiljemän av viss del av TGO:s tonnage, särskilt som vid sådan inlösen valfrihet ej komme att råda i fråga om arten och åldern av det tonnage, som skulle inlösas.
5. Kontinuiteten i bolagets verksamhet har tryggats på olika sätt genom att det gamla samarbetet i nya former kan fortsättas och risken för olika friktioner under övergångstiden har reducerats.
6. Enligt förslaget binder sig staten för en viss högsta arrendavgift vid LKAB:s exploatering av de staten helt tillhöriga gruvfyndigheterna i de berörda malmfälten. En sådan bindning hade icke nu erfordrats, därest TGO ej ingått som delägare i LKAB. Arrendavgiftens anknytning till

malmpriset innebär emellertid, att staten även såsom arrendeupplåtare av dessa fyndigheter kan tillgodogöra sig en eventuell framtida värdestegring för malmen.

7. TGO:s vinstandel sedd i förhållande till det kapital, TGO binder i LKAB, torde kunna bedömas som förmånligare än vad staten rimligen bort erbjuda andra eventuella intressenter, vilkas medverkan i LKAB:s drift och förvaltning icke på samma sätt anknutit till den tidigare utvecklingen av företaget eller fört med sig påtagliga praktiska fördelar för dess verksamhet.

8. TGO:s nya engagemang i LKAB utgör i runt tal blott en niondel av det tidigare. Möjligen kan hävdas, att detta intresse utgör en alltför ringa del för att ur statens synpunkt motivera de olika särbestämmelserna om inlösenrätt och representation i styrelsen. Motivet för staten att för sin del acceptera dessa bestämmelser trots TGO:s begränsade nya engagemang i LKAB bör ses i sammanhang med de fördelar av samarbetet i övrigt, som ernås genom avtalsförslagen.

9. Vid av staten påkallad inlösen äger TGO välja ett för TGO såvitt nu kan bedömas gynnsamt inlösenförfarande (affärsmässig värdering), som icke ingick i det gamla avtalet. Å andra sidan äger staten vid av TGO påkallad inlösen välja ett inlösenförfarande, som överensstämmer med det nu gällande avtalets, men där dessutom hänsyn tas till LKAB:s genom arrendeavgiftens införande relativt minskade framtida medelnettovinst per ton liksom till den fortgående substansminskningen i de totala ekonomiskt brytvärda malmtillgångarna. I en framtid, när tidpunkten för brytningens nedläggande kan bedömas relativt näraliggande, kan även från statens synpunkt möjligheten att välja affärsmässig värdering vid en inlösen komma att te sig förmånlig.

En behandling av detaljerna i de nya avtalsförslagen följer här nedan.

AVTALET MELLAN STATEN OCH TGO OM TGO:S

DELÄGARSKAP I LKAB

Ingressen

Rättsförhållandet mellan staten och TGO såsom hälftendelägare i LKAB regleras för närvarande genom avtal den 29 juni 1927 med tillägg den 12 maj 1932, den 29 april 1938, den 12 september 1947 och den 30 juni 1952. En del av dessa avtal inskränka sig emellertid icke till att beröra detta rättsförhållande. De behandla jämväl vissa förhållanden mellan LKAB, å ena, samt staten eller TGO, å andra sidan, ävensom mellan LKAB och Norrbottens järnverk aktiebolag. I dessa hänseenden må hänvisas till bestämmelserna om högsta malmkvantitet, som må bortfraktas, brytningens anordnande, järnvägsfrakter och frakttillägg å järnvägen Svartön—Riksgränsen, leveranser till svenska malmköpare och till Norrbottens järnverk aktie-

bolag, upprätthållandet av malmbrytningen i Gällivare, etc. På grund av nämnda avtal ha träffats en del tillämpningsöverenskommelser.

Det nu föreslagna nya avtalet avses skola komma att helt ersätta ovan nämnda avtal och tillämpningsöverenskommelser, såvitt dessa avse rättsförhållandet mellan staten och LKAB, å ena, samt TGO, å andra sidan, och i den mån uttrycklig hänvisning till de gamla avtalen icke gjorts. De förpliktelser som TGO åtagit sig i sistnämnda avtal, upphöra således i princip att gälla från och med den 1 oktober 1957. Bland sådana förbindelser märkes åtagandet att begränsa exporten av malm från de Grängesbergs gruvaktiebolag tillhöriga gruvorna. På samma sätt blir staten befriad från en del förpliktelser gentemot TGO. I detta hänseende märkes den TGO tillförsäkrade garantin mot exporttull på malm och beträffande särbeskattning av LKAB och TGO.

Såvitt avser förhållandena mellan staten och LKAB, å ena, och annan part än TGO, å andra sidan, bli de gamla avtalen och tillämpningsöverenskommelserna alltså gällande, i den mån de icke redan upphävs eller komma att upphävas. Behovet av nya avtal mellan sistnämnda parter, exempelvis mellan staten och LKAB samt mellan LKAB och Norrbottens järnverk aktiebolag har förhandlingsdelegationen icke ansett i sig böra pröva. Denna fråga torde väl i första hand tillkomma LKAB:s nya ledning att avgöra.

I den mån de tidigare avtalen mellan staten och LKAB, å ena, samt TGO, å andra sidan, inneburit överlåtelse av äganderätt, t. ex. § 21 i 1927 års avtal, och nyttjanderätt, t. ex. § 2 och § 11 i samma avtal, innebär naturligtvis det nya avtalet icke återgång av dessa överlåtelser.

§ 1.

Mom. 1. Enligt det nya avtalet skall TGO från och med den 1 oktober 1957 låta 100 milj. kronor av den TGO tillkommande lösesumman för de TGO före den 1 oktober 1957 tillhöriga stamaktierna i LKAB kvarstå i detta bolag. Denna kapitalinsats skall berättiga TGO till en andel av LKAB:s aktiekapital, som skall förhålla sig till den vinstandel TGO enligt hittillsvarande avtalsbestämmelser — vilka dock därvid i syfte att nå en förenkling undergått viss ändring av reglerna i fråga om fördelningen av nettovinsten mellan staten och TGO — skulle ha åtnjutit på hela sitt nuvarande intresse i LKAB på samma sätt som 100 milj. kronor förhåller sig till lösesumman för de TGO före den 1 oktober 1957 tillhöriga stamaktierna i LKAB, beräknad enligt § 25 i 1927 års avtal, jämförd med § 6 i 1932 års avtal, ökad med det sammanlagda beloppet av TGO enligt § 6 i 1932 års avtal med däri den 17 december 1949 skedd ändring tillkommande ersättningar.

Huvudregeln för den hittillsvarande vinstfördelningen återfinnes i 1927 års avtal, enligt vilken LKAB:s nettovinst per ton malm intill en kvantitet av 3,75 milj. ton bortfraktad malm per bokslutsår skall fördelas lika mellan staten och TGO, medan nettovinsten på överskjutande kvantiteter fördelas med två tredjedelar till staten och en tredjedel till TGO.

Enligt nämnda huvudregel för vinstfördelningen enligt 1927 års avtal för-

TGO:s andel
LKAB:s
aktiekapital

delar sig vid olika kvantiteter bortfraktad malm nettovinsten mellan staten och TGO för närvarande på följande sätt.

	TGO:s vinstandel %	Statens vinstandel %
6 milj. ton malm	43,2	56,8
8 » » »	41,1	58,9
10 » » »	39,6	60,4
12 » » »	38,5	61,5
13 » » »	38,14	61,86
15 » » »	37,5	62,5

Enligt senare tillkomna kompletteringar har nämnda huvudregel för vinstfördelningen kommit att modifieras. Genom LKAB:s förvärv år 1950 av aktierna i Freja kom sistnämnda bolags utdelningsbara årsvinst att i sin helhet tillföras LKAB. Vid fördelningen mellan staten och TGO av LKAB:s till utdelning disponibla årsvinst skall enligt de av styrelsen i LKAB den 23 september 1950 fastställda s. k. Frejareglerna för närvarande ett belopp, motsvarande det som tillförts LKAB genom utdelning från Freja, delas lika mellan staten och TGO.

Vidare skall numera, innan huvudregeln i 1927 års avtal rörande vinstfördelningen tillämpas, mellan stamaktieägare, d. v. s. TGO, och preferensaktieägare, d. v. s. staten, lika fördelas ett belopp av 5 procent av skillnaden mellan å ena sidan LKAB:s nuvarande aktiekapital och reservfond samt å andra sidan det aktiekapital och den reservfond, som skulle ha funnits, därest något kapitaltillskott från aktieägarnas sida ej ägt rum 1932. Motsvarande särbestämmelser i fråga om vinstfördelningen gälla även med avseende på vissa före år 1947 vidtagna fonderingar av vinstmedel enligt 1932 års avtal.

Vid en kvantitet bortfraktad malm å 12 å 13 milj. ton och med det vinstläge som rätt under den nu tillämdalupna tioårsperioden innebära de s. k. Frejareglerna och nämnda särbestämmelser, att TGO:s vinstandel ökas med omkring 1 procent i förhållande till den vinstandel som enligt huvudregeln i 1927 års avtal tillfaller TGO. Huvudregeln i 1927 års avtal, de s. k. Frejareglerna samt särbestämmelserna i 1932 års avtal innebära alltså vid angivna kvantitet bortfraktad malm att omkring 61 procent av nettovinsten tillfaller staten och 39 procent TGO. En långsiktigt sett genomsnittlig årlig brytningskvantitet av nyssnämnda storlek, 12 å 13 milj. ton, ter sig såvitt nu kan bedömas och med utgångspunkt från den totala brytningskapacitet för vilken gruvorna nu utbyggas ligga inom ramen för det sannolika. För enkelhetens skull har därför — och för att överflödiggöra en särredovisning av Frejas verksamhet och möjliggöra ett framtida uppgående av Freja i LKAB genom fusion — överenskommit att vid fastställandet av TGO:s framtida andel i LKAB:s aktiekapital TGO:s vinstandel enligt hittillsvarande regler skall anses uppgå till sistnämnda procenttal. Värdet av TGO:s ak-

tiepost från och med den 1 oktober 1957 skall följaktligen beräknas enligt formeln

$$\text{TGO:s andel} = \frac{100\,000\,000 \times 39 \times A}{(L + F) \times 100}$$

därvid A = LKAB:s aktiekapital sådant detta kommer att bestämmas, L = lösesumman för de TGO före den 1 oktober 1957 tillhöriga stamaktierna i LKAB, beräknad enligt § 25 i 1927 års avtal, jämförd med § 6 i 1932 års avtal, samt F = sammanlagda beloppet av TGO enligt § 6 sista stycket i 1932 års avtal tillkommande ersättningar.

Det förutsättes att varje aktie i LKAB liksom hittills skall komma att lyda å 1 000 kronor.

Med hänsyn därtill och då TGO:s framtida aktieinnehav står i förhållande till summan av lösesumman för TGO:s nu innehavda stamaktier och TGO:s enligt 1932 års avtal tillkommande ersättningar, vilka belopp ännu ej äro kända, skall för det fall att andelen i aktiekapitalet enligt angivna formel icke kommer att sluta å jämnt tusental kronor, denna i samband med fastställandet av storleken av TGO:s aktieinnehav jämnas till närmast högre fulla tusental kronor.

Vid 1955 års ordinarie bolagsstämma med aktieägarna i LKAB beslöts att av den då till förfogande stående årsvinsten avsätta 50 milj. kronor till dispositionsfond. Av detta belopp tillkomma enligt bestämmelserna i nu gällande avtal i runt tal omkring 30 milj. kronor staten och 20 milj. kronor TGO. TGO, som under andra förhållanden saknat anledning att vid bolagsstämman biträda detta beslut, har naturligen begärt, att detsamma icke skulle få verka till förfång för TGO vid beräkandet av dess framtida andel i LKAB:s aktiekapital. Då TGO:s andel i angivna fondavsättning i enlighet med bestämmelserna i § 6 i 1932 års avtal skall tillgodoföras TGO den 30 september 1957, skulle således det tal, som i ovannämnda formel för fastställandet av TGO:s framtida andel i LKAB:s aktiekapital betecknats med F, innefatta ifrågavarande belopp. Detta skulle ha till följd att TGO:s sistnämnda andel minskades. Skulle å andra sidan 1955 års fondavsättning bli bestående utan att TGO:s andel i densamma inräknades i talet F, skulle fondavsättningen leda till en ej förutsedd förmån för TGO, då TGO därigenom i framtiden skulle komma att få andel i den avkastning, som föranledes av LKAB:s kapitalökning på grund av den gjorda fondavsättningen. I syfte att undgå dessa ej förutsedda konsekvenser har enighet nåtts mellan förhandlingsdelegationen och TGO om att angivna 50 milj. kronor skola delas ut med utbetalning den 30 september 1957 och att TGO:s del av detta belopp sålunda ej skall ingå i de fondandelar, som staten vid inlösen av de TGO hittills tillhöriga stamaktierna skall ersätta. Av enahanda skäl har överenskommits att någon avsättning av vinstmedel till icke lagstadgade fonder icke skall äga rum vid 1956 och 1957 års ordinarie bolagsstämmor. Med hänsyn till att denna överenskommelse icke har avseende å förhållandena efter den 1 oktober 1957 avses att den skall bekräftas i brev, som ut-

växlas mellan staten och TGO i samband med huvudavtalets undertecknande.

I dylik brevväxling bör också regleras det förhållande, som uppkommer därest den 30 september 1957 klarhet icke föreligger om storleken av ovan nämnda TGO tillkommande lösesumma och ersättningar. För att TGO från och med den 1 oktober 1957 skall kunna åtnjuta sina rättigheter såsom aktieägaré i LKAB avses att TGO under angivna förutsättningar den 1 oktober 1957 skall provisoriskt tilldelas ett antal aktier, som motsvarar ett sammanlagt aktiebelopp, utgörande 4 1/4 procent av LKAB:s hela aktiekapital. Så snart lösesumman och ersättningarna per den 30 september 1957 därefter slutgiltigt fastställts, skall TGO till staten återlämna eller staten till TGO överlämna skillnaden mellan angivna antal aktier och det antal aktier, till vilket TGO med stöd av angivna formel är berättigat. I det fall att TGO har att till staten återlämna aktier, skall TGO till staten tillika återbära vad det sålunda må ha för mycket utbekommit i vinstmedel. Blir staten enligt ovan nämnda regel skyldig att till TGO överlämna ytterligare aktier, skall staten till TGO utbetala de vinstmedel som TGO må ha gått förlustig på grund av att dess tidigare aktieinnehav icke visat sig motsvara dess andel i LKAB:s aktiekapital. Vid slutreglering av sådana vinstmedel skall beräknas ränta med fem procent från dagen för beslut om vinstutdelning. — Likaledes skall i brevväxling bekräftas, att 3/4 av Frejas vinst för räkenskapsåret 1957, motsvarande vinsten t. o. m. den 30 september, skall fördelas enligt de gamla reglerna.

Mom. 2. Vid statens tillsägelse den 22 september 1955 om inlösen den 30 september 1957 av de TGO tillhöriga stamaktierna i LKAB meddelades, att staten avsåg att erlagga lösesumman i enlighet med bestämmelserna i § 25, mom. 4, punkt 2 i 1927 års avtal, d. v. s. med en femtedel den 30 september 1957 samt en femtedel jämte upplupna räntor den 30 september ett vart av de fyra närmast följande åren. I anslutning härtill har föreskrivits, att 100 milj. kronor skola avdragas från lösesumman samt att återstoden av sistnämnda summa och ersättningarna jämlikt 1932 års avtal skola erläggas av staten med en femtedel vid var och en av angivna fem tidpunkter.

§ 2.

Mom. 1. Såsom redan antytts skall varje aktie i LKAB efter den 30 september 1957 liksom hittills lyda å 1 000 kronor. Aktierna skola därjämte äga lika röstvärde inbördes. Den nuvarande fördelningen av aktierna i stam- och preferensaktier skall upphöra att gälla.

Mom. 2. Aktierna i LKAB skola i framtiden äga lika rätt till andel i bolagets tillgångar och vinst. Följden härav blir att TGO:s andel i LKAB:s årligen redovisade nettovinst enligt balansräkningen skall uträknas enligt samma formel som gäller för fastställandet av dess andel i LKAB:s aktiekapital (se § 1) eller formeln

$$\text{TGO:s vinstandel} = \frac{100\,000\,000 \times 39 \times V}{(L + F) \times 100}$$

Aktiernas
röstvärde och
rätt till andel
i bolagets
vinst m. m.

därvid V = den totala nettovinsten, L = lösesumman per den 30 september 1957 och F = de TGO tillkommande ersättningsarna enligt § 6 sista stycket i 1932 års avtal.

Det förutsattes emellertid att vissa jämkningar i LKAB:s nettovinst skola kunna företagas, innan den kan läggas till grund för bestämmandet av TGO:s vinstandel. Dessa jämkningsregler skola icke tagas in i bolagsordningen. De ha helt karaktären av ett aktieägaravtal mellan staten och TGO, vilket får till följd att de icke kunna åberopas gentemot tredje man. Då emellertid TGO enligt § 16 i avtalet förbinder sig att icke utan Kungl. Maj:ts medgivande överlåta sina aktier i LKAB och dessa därjämte enligt samma paragraf skola pantsättas hos Riksbanken, torde sistnämnda förhållande vara utan praktisk betydelse.

Den ena jämkningsregeln innebär, att eventuella framtida ändringar av fraktavtalet med statens järnvägar icke skola påverka TGO:s vinstandel. De vid tiden för avtalets undertecknande gällande grunderna för fastställandet av ersättningen för LKAB:s och Frejas malmtransporter på järnvägen Riksgränsen—Svartön skola således tillämpas vid fastställandet av den nettovinst, som skall läggas till grund för bestämmandet av TGO:s vinstandel. För den händelse den svenska utskeppningshamnen i framtiden flyttas från Svartön skola bestämmelserna avse den motsvarande järnvägssträcka som då blir aktuell. Komma dessa grunder att efter den 30 september 1957 ändras i en för LKAB gynnsam riktning, skall TGO således icke äga rätt att göra anspråk på andel i LKAB:s därigenom uppkomna vinstökning. Motsvarande förhållande skall gälla, därest ändringen kommer att gå i riktning, som är ogynnsam för LKAB.

Den andra jämkningsregeln föranledes av att enighet nåtts om att för enkla reglerna för inlösenbeloppets fastställande genom kapitalisering av vinstandelarna. För innebörden av denna överenskommelse kommer närmare redogörelse att lämnas i kommentaren till § 11 i avtalet. Här konstateras allenast att vid beräkningen av den nettovinst, som skall läggas till grund för bestämmandet av TGO:s vinstandel, leveranser från LKAB och Freja till Norrbottens järnverk aktiebolag intill en årlig kvantitet av högst 500 000 ton skola beräknas ha skett på de villkor, som innehållas i de vid tiden för det nya avtalets ingående gällande särskilda avtalen rörande sådana leveranser från LKAB. Skulle ytterligare kvantiteter försälgas till nedsett pris till Norrbottens järnverk aktiebolag, skola sistnämnda kvantiteter i nu ifrågavarande hänseende anses ha försålts till gängse marknadspris.

Mom. 3. Det förhållandet att TGO fått en viss andel i LKAB:s årsvinst innebär icke att TGO har rätt att få denna utdelad. Huruvida och i vad mån utdelning skall ske tillkommer det bolagsstämman att besluta. Denna regel har införts för undvikande av det missförstånd, till vilket mom. 2 i denna paragraf må kunna ge anledning.

§ 3.

Enligt 1927 års avtal är LKAB ej skyldigt att göra avskrivningar på grund av substansminskningen i gruvorna. Anläggningar inklusive byggnader och maskiner, vilka utföras huvudsakligen eller uteslutande för visst brytningsområde, skola i princip avskrivas för varje år med så stor del, som svarar mot den under året brutna malmkvantiteten i förhållande till hela den utnyttjningsbara malmkvantiteten inom området. I övrigt gäller i huvudsak att avskrivningar skola företagas med 2,5 % på anläggningar, 5 % på maskiner och 8 % på inventarier. Avskrivning
m. m.

Dessa i jämförelse med modern företagspraxis knappast tillfredsställande regler, vilka avsågo att trygga en viss erforderlig avskrivningstakt i företaget och samtidigt möjliggöra största möjliga vinstutdelning, måste ses mot bakgrunden av hela utformningen av LKAB-samarbetet mellan staten och TGO och därvid bl. a. av inlösningsbestämmelsernas samband med medelnettovinsten för ton malm under viss tidsperiod. Med den uppläggning, som samarbetet mellan staten och TGO i LKAB i enlighet med det nya avtalet får, har det varit möjligt att i det väsentliga överbrygga de intressemötsättningar, som tidigare förelegat i fråga om avskrivningarnas storlek och att därmed undgå den tidigare stela och företagspolitiskt otillfredsställande bindningen av avskrivningsreglerna. Enligt det nya avtalet skall avskrivning å LKAB:s och Frejas egendom ske inom ramen för allmänna bokföringsgrunder och god köpmannased samt i den utsträckning skatteförfattningar och taxeringsmyndigheter det tillåta vid taxering.

Samma frihet skall gälla i fråga om uppförande å värdeminskningsskonto samt åtgärder i vinstreglerande syfte ävensom avsättning till pensions- och andra personalstiftelser samt för ändamål, som är att anse såsom omkostnad i rörelse.

§ 4.

På grund av att malmerna i de av LKAB och Freja bearbetade gruvfyndigheterna i Kiruna, Malmberget och Koskullskulle genom sin sido- och fältstupning mot djupet i framtiden komma utanför LKAB:s och Frejas utmål blir staten automatiskt ensamägare till fyndigheterna långt innan malmtillgångarna på angivna platser börja sina. LKAB:s gruvinnehav inom Kiirunavaara malmfält kan antas innehålla närmare 650 milj. ton malm och vid Malmberget ca 230 milj. ton, d. v. s. de motsvara vid en genomsnittlig brytning av 13 milj. ton för år 65 till 70 års brytning. Med hänsyn till angivna förhållande rörande utmålsgränserna — brytning i större utsträckning av malm inom statens utmål kommer att påbörjas redan om 30 à 40 år — har det med den form för samarbetet som föreslås varit nödvändigt att reglera de spörsmål, som uppkomma på grund av statens ensamrätt till malmen utanför LKAB:s utmål. TGO har för sitt engagemang i ett långsiktigt samarbete inom LKAB gjort anspråk på att få klarhet om statens avsikter i fråga om dessa malmtillgångar — d. v. s. i praktiken om villkoren för LKAB:s exploatering av dem. Det närmast till hands liggande sättet att lösa frågan Arrende

har ansetts vara, att staten binder sig för att sluta ett arrendeavtal med LKAB, enligt vilket bolaget, när brytningen kommer fram till den statliga malmen, mot en viss arrendeavgift får bryta och frakta bort denna malm. En annan möjlighet skulle teoretiskt vara, att staten omedelbart försålde eller nu bindande utfäste sig att senare försälja de malmförande områdena intill LKAB:s nuvarande utmål till bolaget. Eftersom en försäljning bl. a. skulle medföra besvärliga problem i fråga om fixering av köpesumma, eventuell penningvärdesreglering av en framtida sådan o. s. v., har det förefallit som om arrendevägen är den enklaste. En arrendeavgift kan fastställas till en viss procent av malmens pris vid varje framtida tidpunkt, då brytningen äger rum, och man får därmed automatiskt en penningvärdesreglering av arrendeavgiften.

I ett tidigare ingånget arrendeavtal med Freja har staten upplåtit sin jordägarandel — alltså sin hälftenrätt till utmål, som till andra hälften redan ägs av Freja — för en arrendeavgift, som utgör 3,3 procent av värdet av malmen, vilket alltså motsvarar 6,6 procent i arrendeavgift för det fall att staten ägt hela malmtillgången. Fyndigheten är belägen intill Malmbergsfyndigheterna och närmast jämförlig med dessa. I ett 1951 ingånget arrendeavtal med Tuollavaara Gruvaktiebolag, vars fyndighet är belägen i närheten av Kiruna, utgör arrendeavgiften 13 procent på malmpriset. I ett senare, år 1954 tillkommet arrendeavtal med Freja där, till skillnad från det förstnämnda Freja-avtalet, arrendeavtalet avser hela gruvrätten, utgöres arrendeavgiften för en första årlig brytningskvantitet av 50 000 ton malm 7 procent av malmpriset och för överskjutande del av brytningen 13 procent av malmpriset.

Med hänvisning till dessa redan existerande avtal har vid de förda förhandlingarna överenskommits om en arrendeavgift av högst 13 procent för de malmtillgångar, som det här är fråga om. Liksom enligt ovannämnda avtal skall arrendeavgiften utgå på värdet av den brutna malmen »på gruvbacken». Vid bestämmandet av detta värde skall räknas med exportpriset i exporthamnen resp. det fakturerade nettoförsäljningspriset till förbrukarna inom landet minskat med kostnaderna för transport från gruvan, lagring och behandling i hamn samt med försäljningskostnaden.

§ 5.

Jämlikt 1855 års gruvstadga skulle ett inmutat områdes gränser räknas lika fallande med gruvan. Genom 1884 års stadga, som trädde i kraft den 1 januari 1885, ändrades denna regel och föreskrevs att gränserna på djupet skulle räknas lodräta. 1938 års gruvlag innebar icke någon ändring på denna punkt.

Med hänsyn till att några av de LKAB tillhöriga utmålen äro lagda före år 1885 föreskrevs i 1927 års avtal, att gränserna på djupet för dessa utmål skulle beräknas såsom vore samma utmål lagda enligt 1884 års gruvstadga.

I följd därav har i det nya avtalsförslaget intagits en bestämmelse av innehåll att gränserna för LKAB:s och Frejas samtliga utmål på djupet skola räknas lodräta från ytan.

§ 6.

Enligt denna paragraf skola en styrelseledamot och en suppleant i styrelserna för LKAB och för dess dotterbolag Freja tillsättas på förslag av TGO. *Organisation*

Beträffande frågor rörande tillämpningen av avtalet skall en av TGO utsedd auktoriserad revisor äga rätt att taga del av LKAB:s och Frejas räkenskaper, handelsböcker och andra affärshandlingar. Denna rätt för TGO skall bekräftas i brevväxling mellan staten och TGO i samband med huvudavtalets undertecknande.

§ 7.

I denna paragraf erinras allenast om förslagen till avtal mellan LKAB och TGO om försäljningssamarbete och om samarbete i fråga om malmskeppningar. Dessa avtal skola undertecknas samtidigt som huvudavtalet. I fråga om innebörden av det föreslagna samarbetet i angivna hänseenden hänvisas till det följande. *Samarbetsavtal*

§ 8.

På grund av det hittillsvarande koncernförhållandet mellan LKAB och TGO har mellan dem rätt ett intimt samarbete i fråga om teknisk forskning samt på gruvbrytningens och malmförädlingens område. De rön och erfarenheter, som därvid förvärvats, ha helt naturligt stått öppna för båda bolagen. Samma förhållande har i huvudsak gällt i fråga om de patenträttigheter och dylikt, som det ena bolaget förvärvat. I anledning härav uttalas i förevarande paragraf att ifrågavarande samarbete och utbyte av erfarenheter skall fortsätta i den utsträckning och på de villkor, som i varje särskilt fall må närmare avtalas. Likaledes skola före den 1 oktober 1957 erhållna resultat på dessa områden samt förvärvade licenser och dylikt stå till båda bolagens förfogande jämväl efter nämnda dag i den mån detta är möjligt jämlikt åtagande gentemot tredje man. *Tekniskt samarbete m. m.*

Koncerngemenskapen torde också ha haft till följd att förhållanden, som beröra LKAB:s och Frejas egendom och rörelse och som kunna ha betydelse för deras fortsatta verksamhet, äro berörda i TGO tillhöriga handlingar. Med hänsyn härtill har överenskommits att sådana handlingar skola hållas tillgängliga för LKAB. Likaledes skola LKAB och Freja tillhöriga motsvarande handlingar hållas tillgängliga för TGO.

§ 9.

Mom. 1. Tillsägelse om inlösen av TGO:s aktier i LKAB skall kunna göras av såväl staten som TGO. Sådan inlösen skall kunna ske tidigast den 30 september 1977 och därefter varje år. Varsel om inlösen skall ske senast fyra år före inlösningsdagen. *Inlösenrätt*

Till skillnad från vad som gäller för närvarande skall motparten till den, som yrkat inlösen, äga rätt att i fråga om lösesummans fastställande välja mellan affärsmässig värdering av aktierna och en beräkning, som i princip överensstämmer med de i nuvarande avtal befintliga reglerna om inlösesummans beräkning.

Part, som vill begagna sig av sin valrätt, skall senast två år före inlösningsdagen meddela motparten vilken metod för lösesummans fastställande som skall tillämpas. Lämnas icke dylikt meddelande inom angivna tid skall lösesumman bestämmas på sist angivna sätt.

§ 10.

Affärsmässig värdering I denna paragraf föreskrives att vid affärsmässig värdering lösesumman skall motsvara aktiernas verkliga värde.

För det fall att tillämpningen av ifrågakvarande stadgande skulle giva upphov till tvist mellan staten och TGO och överenskommelse dem emellan ej träffats senast aderton månader före inlösningsdagen, skall tvisten avgöras av skiljemän.

§ 11.

Värdering genom kapitalisering av viss vinst Mom. 1. Skall inlösen icke ske efter affärsmässig värdering skall lösesumman liksom hittills beräknas genom kapitalisering av en angiven del av LKAB:s under en viss föregående beräkningsperiod uppnådda genomsnittliga vinst.

Enligt reglerna i 1927 års avtal skall lösesumman beräknas genom en kapitalisering efter 4 % av halva medelnettovinsten på en årsbrytning av 4,25 milj. ton. Med utgångspunkt från denna kapitaliseringsregel har det tett sig naturligt att i det nya avtalet införa regler, som reducerade den framtida lösesumman i samma proportion som TGO:s nya kapitalinsats, 100 milj. kr., är mindre än dess tidigare i LKAB investerade kapital sådant detta framkommer vid inlösenförfarandet den 30 september 1957. Två sätt att resonera äro därvid möjliga.

Det ena sättet tar hänsyn till att TGO:s nuvarande, den 30 september 1957 utlösta kapitalintresse i LKAB »består» av dels en egentlig lösesumma för dess stamaktier, beräknad enligt § 25 i 1927 års avtal, och dels ersättningar för fondandelar m. m. enligt 1932 års avtal och utgår ifrån att även den nya insatsen på 100 milj. kr. proportionellt tänkes sammansatt av båda dessa kapitaldelar. Den del av den nya kapitalinsatsen, som härrör från fondandelsersättningarna, finge då tänkas som en fast insats, som TGO vid en framtida inlösen skulle äga rätt att utbekomma med oförändrat belopp, och endast den andra, från 1957 års egentliga lösesumma härrörande delen komme att vid en framtida inlösen till sin storlek påverkas av den vinst, som då skall kapitaliseras. Formeln för den framtida totala lösesummans beräkning skulle enligt detta sätt att resonera bli

$$\text{Framtida lösesumman} = F_x + \frac{25 \times 4\,250\,000 \times M \times 100\,000\,000}{2 \times (L + F)} \quad (\text{formel 1})$$

där F_x = den från fondandelsersättningarna härrörande fasta delen av den nya kapitalinsatsen, M = den under beräkningsperioden genomsnittliga medelnettovinsten per ton, L = lösesumman vid 1957 års inlösen av TGO:s stamaktier i LKAB, beräknad enligt § 25 av 1927 års avtal, och F = TGO:s 1957 tillgodoförda ersättningar för fondandelar m. m. enligt 1932 års avtal.

Det alternativet sättet att beräkna den framtida lösesumman för TGO:s nya kapitalinsats skulle kunna sägas vara liktydigt med att man utgår ifrån, att denna nya kapitalinsats enbart härrör från 1957 års egentliga lösesumma enligt 1927 års avtal, och att den vid en framtida inlösen i sin helhet skall påverkas av den vinst, som då skall kapitaliseras. Formeln för beräkningen enligt detta alternativ skulle bli

$$\text{Framtida lösesumman} = \frac{25 \times 4\,250\,000 \times M \times 100\,000\,000}{2 \times L} \quad (\text{formel 2})$$

där som förut M = den under beräkningsperioden genomsnittliga medelnettovinsten per ton, och L = lösesumman vid 1957 års inlösen av TGO:s stamaktier i LKAB, beräknad enligt § 25 av 1927 års avtal.

Applicerade på den för 1957 års inlösen av stamaktierna relevanta beräkningsperiodens vinster skulle de båda beräkningssätten ge samma resultat, d. v. s. den totala lösenersättning som TGO utfinge skulle i båda fallen bli lika med insatsen eller 100 milj. kr. Vid en i framtiden från nämnda beräkningsperiod avvikande vinstutveckling skulle emellertid de båda formlerna ge skiljaktiga resultat. Vid genomsnittliga vinster att kapitalisera, som överstego den nyssnämnda vinstnivån, skulle den senare formeln (formel 2) ge ett för TGO gynnsammare resultat, medan omvänt vid lägre vinster den förra formeln (formel 1) skulle vara att föredraga för TGO. Vid en framtida prisutveckling för malmen, som — oavsett prisutvecklingen i övrigt — t. ex. på grund av stigande efterfrågan och knapphet på malm relativt gör denna värdefullare, än den var under den för 1957 års inlösen aktuella beräkningsperioden, skulle TGO ha intresse av att få en framtida lösesumma beräknad enligt den senare formeln. Samtidigt kan man generellt säga att denna formel ger TGO större skydd mot en framtida allmän penningvärdeförsämring, eftersom den, till skillnad från den förra formeln (formel 1), inte räknar med någon fix kapitaldel, motsvarande »ingående tidigare fondandelar», och eftersom förmodligen i framtiden liksom i allmänhet hittills stigande priser kunna väntas komma att åtföljas av stigande vinster.

TGO har vid de förda förhandlingarna bestämt krävt, att den senare formeln (formel 2) skulle läggas till grund för beräkningen av en framtida lösesumma. Även om det ur vissa synpunkter från de statliga förhandlarnas sida syns möjligt att hävda, att den förra formeln riktigare skulle representera ett korrekt fullföljande av de tidigare gällande bestämmelserna — hade 1957 ingen inlösen av TGO:s stamaktier kommit till stånd, skulle TGO t. ex. icke ha kommit i åtnjutande av något penningvärdesskydd för den del av sitt dåvarande samlade intresse i LKAB, som motsvarades av de enligt 1932 års avtal uppsamlade fondandelarna — ha förhandlarna icke kunnat bortse från andra skäl, som talat för TGO:s ståndpunkt. Till dessa skäl har framför allt hört, att den företagsvärdering genom kapitalisering av en vinst, som det här är fråga om, för TGO:s vidkommande ändock, även vid tillmötesgående av dess krav på denna punkt, är ofördelaktig så till vida, som den grundar sig på en kapitalisering av endast en del, och numera en mind-

re del än tidigare, av företagets totala vinst, nämligen enbart på vinsten av en årsbrytning av 4,25 milj. ton. I samma mån som LKAB:s brytningskapacitet utbyggs, har denna regel kommit att framstå som allt oförmånligare för TGO, och efter den kapacitetsutvidgning, som nu genomföres, innebär den, att vid nu beräknelig genomsnittlig årlig brytning i stort sett icke mer än en tredjedel av LKAB:s faktiska vinst kommer att påverka den lösesumma, som TGO vid en framtida inlösen av sitt nya LKAB-intresse kan tillgodogöra sig efter värdering enligt den metod, som det här är fråga om. Även bortsett härifrån har det synts rimligt, att den »realvärdering» av TGO:s nya företagsandel i LKAB, som kapitaliseringsförfarandet kan sägas innebära, får avse bolagets hela kapitalinsats och ej endast, som den alternativa formeln skulle innebära, en del av denna. De anspråk på en sådan realvärdering, som TGO här hävdar, kan ju ur en synpunkt sägas innebära enbart krav på en sådan värdering, som all kapitalplacering i företag avser att trygga. Med hänsyn till dessa förhållanden och då en uppgörelse eljest svårligen eller icke utan väsentliga eftergifter på andra punkter hade kunnat komma till stånd, har förhandlingsdelegationen ansett sig böra acceptera, att vid en framtida inlösen, som icke skall ske efter affärsmässig värdering, beräkningen av den TGO tillkommande lösesumman får ske efter den ovan återgivna senare formeln (formel 2).

Den för lösesummans beräkning grundläggande beräkningsperioden skall utgöra tjugu år i stället för såsom hittills tio. Skälet därtill är önskan att i möjligaste mån eliminera de möjligheter till kortfristiga konjunkturinflytelser på lösesumman och därmed risken för ett konjunkturbetingat inlösentänkande, som den kortare tidsperioden kunde tänkas medföra.

Enligt § 25 i 1927 års avtal skall medelnettovinsten per ton beräknas enligt § 5 i samma avtal. Sistnämnda paragraf innehåller att LKAB:s utdelningsbara nettovinst efter skatter och avskrivningar skall för varje särskilt bokslutsår lika fördelas på antalet ton malm, som under året fraktats å järnvägen Svartön—Riksgränsen. Dessa bestämmelser ha givit utrymme för olika meningar rörande hur den för inlösensummans beräkning avgörande medelnettovinsten skall kalkyleras. Enligt den ena sammanräknas vinstbelopp och fraktade malmkvantiteter för hela beräkningsperioden, varefter medelnettovinsten framräknas genom att summan av vinsterna delas med summan av de årligen fraktade malmkvantiteterna, med andra ord medelnettovinsten skall beräknas som ett med årskvantiteterna vägt medeltal. Den andra tolkningen innebär, att de för varje år enligt § 5 framräknade medelnettovinsterna per ton sammanslås för hela beräkningsperioden, varefter summan av medelvinsterna per ton delas med beräkningsperiodens antal år, d. v. s. medelnettovinsten för hela perioden beräknas som ett ovägt medeltal av de olika årens medelnettovinster. Den första tolkningen hävdas av TGO. 1954 års utredningsmän för statsinlösen av stamaktierna i LKAB ha däremot ansett goda skäl föreligga för den senare tolkningen. Denna tvist torde icke komma att avgöras förrän vid fastställandet av lösesumman per den 30 september 1957. TGO har bestämt krävt att den av TGO hävdade me-

loden för beräkningen av medelnettovinsten per ton i varje fall skulle fastslås i det nya avtalet. Med hänsyn till att TGO:s andel i LKAB:s aktiekapital allenast kommer att uppgå till omkring 4 1/4 procent, har förhandlingsdelegationen därför ansett sig för framtiden kunna godtaga sistnämnda metod. Det bör emellertid anmärkas, att TGO åtagit sig att vid eventuell tvist mellan staten och TGO rörande beräkningen av medelnettovinsten per ton i 1927 års avtal icke åberopa nämnda medgivande från statens sida till stöd för tolkningen av § 25 mom. 2 i 1927 års avtal. Detta åtagande avses skola bekräftas i brev mellan TGO och staten.

Enligt nu gällande regler skall LKAB:s förvärv år 1950 av aktierna i Freja icke påverka vinstutdelningen i LKAB. Enligt de av LKAB:s styrelse den 23 september samma år fastställda s. k. Frejareglerna skall vid beräkningen av lösesumman vid statsinlösen av TGO:s stamaktier i LKAB dess bokslut så justeras, att ingen inverkan av Frejas gruvdrift och affärsrörelse kommer att äga rum på beräkningen av den medelnettovinst per ton malm, som skall läggas till grund för fastställandet av lösesumman. Detta innebär att Frejas i jämförelse med LKAB:s högre medelvinst per ton icke kommer till uttryck i den för lösesummans beräkning avgörande medelnettovinsten.

Enligt 1947 års avtal skall all malm, som enligt samma års leveransavtal skall levereras från LKAB till Norrbottens järnverk aktiebolag så tillvida vara undantagen från bestämmelserna i 1927 års avtal att den icke skall medtagas i det antal ton malm, på vilket enligt § 5 i nämnda avtal LKAB:s utdelningsbara nettovinst skall för varje särskilt bokslutsår lika fördelas för beräkning av den nettovinst per ton, som ligger till grund såväl för vinstfördelningen mellan staten och TGO som även för beräkningen av lösesumman vid statsinlösen enligt § 25 av TGO:s stamaktier. Denna malm skall ej heller inräknas i de bortfraktade malmkvantiteter, som avses i § 25 mom. 2 tredje stycket i 1927 års avtal. Vad sålunda angivits äger jämväl tillämpning å malm, som i övrigt levereras från LKAB till Norrbottens järnverk aktiebolag till pris ej överstigande självkostnaden med visst procentuellt tillägg.

De nu återgivna reglerna har en sådan ekonomisk innebörd för parterna att de i stort sett uppväga varandra. I syfte att i framtiden förenkla inlösenbestämmelserna och för att efter en fusion av Freja onödiggöra en särredovisning av dess verksamhet ha därför förhandlingsdelegationen och TGO enats om att i det nya avtalet låta samtliga dessa bestämmelser utgå. Då avsikten icke varit att staten genom att ytterligare öka malmförsäljningen till Norrbottens järnverk aktiebolag till pris under marknadspriset skulle indirekt kunna minska TGO:s andel i vinsten, har i § 2 i det nya avtalet dock som nämnts föreskrivits, att leveranser från LKAB och Freja till Norrbottens järnverk aktiebolag, som överstiga en kvantitet av 500 000 ton malm, skola anses ha skett till gängse marknadspris vid bestämmandet av TGO:s vinstandel.

II § 25 mom. 2 tredje stycket av 1927 års avtal stadgas att, om under tioårsperioden sammanlagda fraktade kvantiteten icke uppgått till 42,5 milj.

ton, skall till grund för lösesummans beräkning i stället läggas en tiondedel av den verkliga fraktade kvantiteten. En häremot svarande bestämmelse har upptagits i det nya avtalet. När den till grund för lösesummans fastställande liggande beräkningsperioden ökas från tio till tjugu år, har i den nya bestämmelsen malmkvantiteten också fördubblats.

Enligt 1927 års avtal skall, om till följd av krig eller blockad LKAB:s utskeppning över Narvik och Luleå under ett eller flera bokslutsår under tioårsperioden icke uppgått till 6 milj. ton, vid beräkning av medelnettovinsten per ton i stället för sagda år medtagas motsvarande antal närmast före tioårsperioden liggande år, under vilka utskeppningen icke på angivet sätt påverkats. En lika lydande bestämmelse har intagits i det nya avtalet, dock med den ändringen att den skall avse malm från LKAB och Freja samt att uttrycket tioårsperioden utbyts mot en tjuguårsperiod. Det är underförstått att denna bestämmelse jämväl skall äga tillämpning å malm som kommer att utskeppas från annan hamn vid Bottniska viken än Luleå.

Mom. 2. Såsom redan angivits inskränker sig LKAB:s gruvinnehav till de nu utmålslagda områdena. På grund därav och då malmen i Kiruna och Malmberget genom sin sido- och fältstupning mot djupet kommer utanför utmålet, blir staten automatiskt ensamägare till dessa gruvfyndigheter långt innan malmtillgångarna börja sina. Med hänsyn härtill har staten såsom framgår av § 4 i avtalet åtagit sig att, när brytningen av malm utanför LKAB:s utmål blir aktuell, mot en arrendeavgift av högst 13 procent av malmens värde å gruvbacken ge LKAB rätt att bryta och bortfrakta statens malm. Genom denna anordning kommer LKAB:s vinst och således också TGO:s vinstandel att minskas i samma mån som arrendeavgiften till staten kommer att öka. Därest vid en framtida inlösen kan förutses, att den andel av LKAB:s malmproduktion som sker inom statens utmål kommer att öka i förhållande till den mängd sådan malm, som under den till grund för lösesummans fastställande liggande beräkningsperioden utbrutits, skall därför avdrag göras från lösesumman sådan denna fastställts enligt de i mom. 1 angivna normerna. Detta avdrag skall motsvara den värdeminskning, som aktierna kan beräknas undergå på grund av att arrendekostnaderna komma att öka. Till grund för denna beräkning skall läggas malmens värde å gruvbacken samt den nettovinst per ton malm, som i genomsnitt förelegat under den till grund för lösesummans beräkning liggande tjuguårsperioden, ävensom en uppskattning av den ökade brytningen inom statens utmål.

Samtidigt skall göras en beräkning av de totala återstående ekonomiskt brytbara malmtillgångarna inom såväl LKAB:s som de statens utmål, som bearbetas av LKAB. Det med stöd av de i mom. 1 angivna normerna beräknade beloppet skall därefter nedjusteras i den proportion, i vilken nuvärdet av en till samma belopp som LKAB:s genomsnittliga årsvinst under beräkningsperioden uppgående årlig vinst under hela den sannolika återstående brytningstiden understiger nuvärdet av samma årliga vinst under en obegränsad brytningstid.

Då man nalkas slutet av gruvornas ekonomiska brytningstid och vinsten på grund av stigande kostnader måste antagas successivt komma att avtaga,

skulle dessa regler om beräkningen av substansminskningens inverkan på lösesumman icke ge ett för staten tillfredsställande resultat. I syfte att korrigera detta har överenskommits att vid inlösen, som aktualiseras senare än femtio år före den beräknade brytningsperiodens utgång, nuvärdet av årsvinsterna under sistnämnda period skall beräknas under antagande av att vinsterna successivt och lineärt sjunka till noll vid brytningstidens slut.

Vid samtliga dessa beräkningar skall tillämpas 4 procent ränta.

För det fall att inverkan av dessa regler på lösesumman skulle giva upphov till tvist mellan staten och TGO har i sista stycket av detta moment upptagits en bestämmelse av innehåll att sådan tvist skall avgöras av skiljemän utsedda enligt den skiljemannalag, som gäller vid tvistens uppkomst.

§ 12.

Enligt 1927 års avtal skulle i princip någon fondering av vinstmedel icke *Fondande* äga rum, utan vinsten skulle i sin helhet utdelas. Den enda fondering som *m. m.* kunde ifrågakomma var den skyldighet till avsättning till reservfond, som kunde bli erforderlig till följd av föreskrift i lag. Vid tiden för upprättandet av 1927 års avtal uppgick reservfonden i LKAB till tio procent av bolagets aktiekapital eller det minimibelopp, som stadgades i den då gällande aktiebolagslagen av år 1910. Någon skyldighet att avsätta medel till reservfonden kunde därför med oförändrat aktiekapital icke komma ifråga annat än om fonden för täckande av förlust nedgått eller om bestämmelserna rörande reservfondens storlek i förhållande till aktiekapitalet genom ny lagstiftning skärptes. Någon ökning av LKAB:s aktiekapital kunde det icke bli tal om utan TGO:s medverkan.

Genom 1932 års avtal utökades aktiekapitalet i LKAB från 80 till 110 milj. kronor genom att staten och TGO vardera tillförde LKAB 30 milj. kronor. Ersättning för aktierna erlades sålunda med dubbla nominella värdet och överbärdet — 30 milj. kronor — tillfördes reservfonden. Vidare föreskrevs att fondering av bolagets vinstmedel på vissa villkor skulle få äga rum utöver föreskriven avsättning till reservfonden. Jämlikt 1932 års avtal skall staten i händelse av inlösen därför, förutom den på grundval av nettovinsten uträknade lösesumman, gottgöra TGO för dess andel i de vinstmedel, som på grund av detta avtal icke utdelats utan fonderats i LKAB. Vidare skall TGO på grund av det kapitaltillskott, som angivna år tillfördes LKAB genom nyteckning av aktier från TGO:s sida erhålla ersättning enligt särskilda regler. TGO skall således erhålla sin del av skillnaden mellan, å ena sidan, det sammanlagda beloppet av LKAB:s aktiekapital och reservfond minskad med eventuellt uppkommen förlust vid tiden för inlösen samt, å andra sidan, motsvarande belopp, sådant detsamma enligt verkställd beräkning skulle vid samma tidpunkt ha tett sig, därest angivna kapitaltillskott icke ägt rum.

Såsom framgår av det föregående föreslås LKAB i fortsättningen få rätt att — utöver lagstadgad avsättning till reservfond — utan särskild begränsning fondera eller reservera utdelningsbar vinst eller del av densamma, om så finnes lämpligt. Beslut om sådan fondavsättning eller reservation kom-

mer således att kunna fattas utan möjlighet för TGO att motsätta sig det samma. Det har därför ansetts rimligt att liksom hittills i princip tillerkänna TGO andel i de medel, som avsatts eller reserverats för tiden efter den 1 oktober 1957 till andra fonder än reservfonden, såvida dessa medel icke disponerats till täckande av förlust.

Vad avser avsättningar till reservfond har TGO i princip förklarat sig le-
rett att avstå från andel i desamma. Från denna huvudregel skall emeller-
tid gälla följande undantag. Till en början förutsättes att LKAB:s aktie-
kapital med verkan fr. o. m. den 1 oktober 1957 skall höjas till 500 milj.
kronor samt reservfonden till 100 milj. kronor samt att därvid skall tagas
i anspråk dessförinnan i bolaget fonderade medel. Vid eventuell ytterligare
höjning av aktiekapitalet och därav föranledd avsättning till reservfond
skall i första hand användas vad som återstår av icke utdelade vinstmedel
för tiden före den 1 oktober 1957 att fördelas på motsvarande sätt mellan
aktiekapitalet och reservfonden. Slutligen skall TGO få andel i de avsät-
ningar till reservfonden, som blevo nödvändiga, om aktiekapitalet komme
att höjas utöver 800 milj. kronor. LKAB:s disponibla fonderade medel —
med iakttagande av överenskommelsen om att de vid bolagsstämman 1955
fonderade medlen skola utdelas den 30 september 1957 — uppgå för när-
varande till i runt tal 550 milj. kronor och räcka således till en höjning av
aktiekapitalet till omkring 565 milj. och reservfonden till omkring 115 milj.
kronor. Följden därav blir att TGO icke får andel i de avsättningar av vinst-
medel till reservfond, som föranledas, förutom av eventuell tidigare förlust,
av en höjning av aktiekapitalet från 565 milj. kronor till 800 milj. kronor,
alltså enligt nuvarande lagbestämmelser en höjning av reservfonden med
omkring 45 milj. kronor. En höjning av aktiekapitalet har till följd, därest
höjningen ligger mellan gränserna 565—800 milj. kronor, att TGO undan-
drages andel i vinstmedel eller eljest i vart fall, att TGO får avstå från att
omedelbart förfoga över vinstandel. Det har därför överenskommit att höj-
ning av aktiekapitalet icke skall få företagas under den tid, som förflyter
från tillsägelse om inlösen till dess inlösen verkställs.

Jämligt § 6 av 1932 års avtal skall vid statsinlösen enligt 1927 års avtal
av TGO:s stamaktier vid uppskattning av den till grund för beräkandet av
lösesumman liggande medelnettovinsten per ton malm iakttagas, att bola-
gets årliga utgifter under den för lösesummans beräkning liggande tioårs-
perioden skola ökas med 5 procent å såväl utöver reservfonden fonderade
vinstmedel som skillnaden mellan, å ena sidan, det sammanlagda beloppet
av LKAB:s aktiekapital och reservfond minskat med eventuellt av balans-
räkningen utvisad förlust vid bokslutsårets utgång samt, å andra sidan,
motsvarande belopp, sådant detsamma enligt verkställd beräkning skulle
vid samma tidpunkt hava tett sig, därest 1932 års kapitaltillskott från ak-
tieägarnas sida icke ägt rum. Angivna regel har till följd att den lösesum-
ma, som vid inlösen skall utbetalas till TGO, kommer att på motsvarande
sätt minskas. Då denna regel ansetts vara onödigt komplicerad, har vid för-
handlingarna eftersträfvats att med en enklare regel söka nå i huvudsak
samma resultat. Denna strävan har lett till att man överenskommit att i

stället föreskriva att vid inlösen och gottgörelse i samband därmed för tidiga icke utdelade vinstmedel ett visst procentuellt avdrag skall göras å dessa. En sådan regel har emellertid icke kunnat göras helt fri från undantag. TGO har kunnat hävda att därest den skulle göras tillämplig jämväl å vinstmedel, som genom beslut vid de ordinarie bolagsstämmor som hållits efter det tillsägelse om inlösen skett, icke utdelats, skulle detta teoretiskt kunna leda till att under sistnämnda tid beslut om fondering av vinstmedel skulle kunna fattas endast i syfte att undandraga TGO det mot nämnda procentuella avdrag svarande beloppet. För att — med iakttagande av sistnämnda förhållande — i huvudsak nå samma resultat som med den hittillsvarande regeln har därför överenskommits att andelar i vinstmedel, som genom beslut vid de fem ordinarie bolagsstämmor, som närmast föregå inlösningsdagen, icke blivit utdelade, skola beräknas till sitt fulla belopp, medan däremot andelar i dessförrinnan icke utdelade vinstmedel skola ingå i ersättningen med allenast 65 procent av deras belopp.

§ 13.

Skall inlösen ske vid slutet av visst räkenskapsår skall TGO förutom den i § 10 eller § 11 angivna lösesumman utfå jämväl sin andel i den utdelningsbara nettovinsten för nämnda räkenskapsår. Denna bestämmelse svarar mot § 25 mom. 3 i 1927 års avtal. *Vinstutdelning efter inlösen*

§ 14.

Vid framtida inlösen skola lösesumma och fondandelar erläggas kontant å inlösningsdagen. Med hänsyn till den beräknade storleken av framtida lösesumma och fondandelar torde anledning att förbehålla staten rätt till en uppdelning av lösesumman på flera betalningsterminer saknas. *Lösesumman m. erläggand*

§ 15.

För tillämpning av de grunder, enligt vilka rättsförhållandet mellan staten, såsom ägare av den övervägande delen av aktierna i LKAB, och TGO, såsom ägare av en minoritetspost av aktierna, för framtiden skall vara ordnat, erfordras vissa ändringar i LKAB:s bolagsordning. Dessa ändringar förordas av den hittillsvarande uppdelningen i preferens- och stamaktier och även däremot svarande maktfördelningen. I denna paragraf har staten och TGO utfäst sig, att så fort sådant lagligen kan ske, genomföra ifrågavarande ändringar att tillämpas från och med ingången av det räkenskapsår, som börjar den 1 oktober 1957. Med hänsyn till bestämmelsen i 133 § aktiebolagslagen har det ansetts lämpligt att i nu förevarande paragraf också införa ett åtagande för TGO att i framtiden icke motsätta sig de ytterligare ändringar av bolagsordningen, vilka äro förenliga med detta avtal. *Bolagsordning*

I anledning av det koncernförhållande, som hittills förelegat mellan LKAB och TGO har i sistnämnda bolagsordning införts bestämmelse om att en styrelseledamot och en suppleant för denne i TGO:s styrelse skola utses av Kungl. Maj:t. Med den form för det framtida samarbetet mellan LKAB och TGO som överenskommits har det från den statliga förhandlingsdelega-

tionens sida ansetts rimligt att medgiva att denna bestämmelse upphäves. Enär ändring i TGO:s bolagsordning icke må ske utan Kungl. Maj:ts medgivande, har staten i denna paragraf förpliktat sig att medverka till en sådan ändring av bolagsordningen.

§ 16.

position
aktier

I likhet med vad som föreskrives i § 30 i 1927 års avtal förbinder sig TGO enligt denna paragraf att icke överlåta de aktier, som TGO innehar på grund av detta avtal, å annan samt medger att de få utgöra pant till säkerhet för fullgörande av TGO:s förpliktelser. Aktierna skola liksom TGO:s hittills innehavda stamaktier nedsättas i taka händer hos riksbanken.

§ 17.

tighetstid

Någon närmare motivering torde icke vara erforderlig beträffande bestämmelsen i denna paragraf.

AVTAL MELLAN LKAB OCH TGO OM FÖRSÄLJNINGSSAMARBETE

Försäljningen av LKAB:s malm skall enligt 1927 års avtal ledas av LKAB:s personal samt ske i bolagets namn och direkt till förbrukare, såvida ej styrelsen genom beslut, som biträdades av minst två av de av staten valda ledamöterna, bestämmer att försäljningen skall ske i annan ordning. I praktiken har malmförsäljningen från LKAB och TGO helt samordnats och bedrivits genom en gemensam försäljningsorganisation här hemma och i utlandet. De båda bolagen ha sålunda gemensamt organiserat tre försäljningsbolag, nämligen Schwedenerz-Gesellschaft mbH i Tyskland samt Swedish Iron Ore Ltd i England och dess dotterbolag Cie Minerais Suédois S. A. i Belgien.

I proposition nr 192 till 1955 års riksdag har chefen för finansdepartementet utgått från att man, därest en form kunde finnas, varigenom statens anspråk på ökat inflytande över LKAB:s skötsel tillgodosågs, genom olika avtal om samarbete mellan TGO och LKAB skulle kunna bevara det väsentliga av de fördelar, som den nuvarande formen för samarbete medför. Chefen för finansdepartementet framhöll i detta sammanhang, att han ansåg det självklart, att detta ökade inflytande över LKAB:s skötsel icke rimligen läte sig förverkliga utan att LKAB själv kunde föra en självständig försäljningspolitik, även om genom samarbetsavtal en koordinering ägde rum med TGO:s försäljningspolitik (sid. 57).

I syfte att för tiden från och med den 1 oktober 1957 nå en för båda parter önskvärd samordning av bolagens försäljningspolitik ha förhandlingsdelegationen och TGO enats om ett framtida försäljningssamarbete. Det därvid utarbetade avtalet bygger på den förutsättningen att de två bolagen var för sig skola kunna föra förhandlingar och träffa avtal om försäljning av malm. För att emellertid i möjligaste mån samordna försäljningarna skall bildas ett särskilt försäljningsbolag, uti vilket LKAB och TGO skola ingå som

hålltendelägare med en andel å 50 000 kronor. Aktierna i ovannämnda tyska, engelska och belgiska bolag skola överlätas å försäljningsbolaget.

Enligt det utarbetade avtalet uppdraga LKAB och TGO åt försäljningsbolaget att i den omfattning, som närmare anges i avtalet, medverka vid deras försäljningar av järnmalm från deras gruvor och anläggningar i Sverige på samtliga avsättningsområden i utlandet. Därest endera av LKAB och TGO så önskar, skall jämväl samma förpliktelse gälla för försäljningsbolaget på det försäljningsområde inom Sverige, som anges av respektive LKAB eller TGO.

Försäljningsbolaget skall med denna begränsning ha till uppgift att följa utvecklingen av marknadsläget för LKAB:s och TGO:s järnmalm samt fortlöpande informera företagen därom, närvara vid bolagens försäljningsförhandlingar samt på begäran av ettdera bolaget handhava dess försäljning av malm ävensom att ombesörja avvecklingen av de försäljningsavtal, som ingåtts av bolagen var för sig. Den närmare innebörden av sistnämnda åliggande exemplifieras i avtalet. Försäljning skall ske i respektive LKAB:s eller TGO:s eget namn och försäljningsavtal skall för att vara bindande undertecknas av dem. För att göra det möjligt för försäljningsbolaget att fullgöra sina åligganden skola LKAB och TGO fortlöpande hålla försäljningsbolaget underrättat om sådana förändringar i produktions- och lagerläge, vilka kunna vara av betydelse för avvecklingen av ingångna försäljningskontrakt.

I ersättning för försäljningsbolagets och dess dotterbolags tjänster skola LKAB och TGO till försäljningsbolaget erlægga provision beräknad efter viss andel av effektiva avräkningspriset för försåld järnmalm *fob* utskeppningshamnen eller *fbv (for)* gruvan. Provisionen skall avpassas så, att den täcker försäljningsbolagets faktiska kostnader och lagstadgade fonderingar. Den vinst, som det oaktat må uppkomma, skall tillfalla LKAB och TGO i förhållande till erlagd provision. Om annat ej överenskommes, skall vinsten utdelas.

Försäljningsbolagets styrelse skall bestå av fyra ledamöter jämte lika många suppleanter. Av dessa skola hälften utses på LKAB:s förslag och hälften på TGO:s. Styrelsen utser inom sig ordförande och såsom dess beslut skall gälla den mening, om vilken tre av ledamöterna förena sig. I linje därmed skall också beslut å bolagsstämma ej vara giltigt med mindre det biträtts av röstande, som företräda mer än hälften av aktiekapitalet. För bolaget skall utom styrelsen utses en verkställande direktör.

I fråga om försäljningsbolagets personal avses, att den rekryteras på sådant sätt att såväl LKAB:s som TGO:s intressen komma att till fullo tillvaratagas av försäljningsbolaget i dess verksamhet. Det skall därför vara möjligt för den nya ledningen i LKAB liksom för TGO att deltaga i rekryteringen av försäljningsbolagets personal. Såväl förhandlingsdelegationen som TGO:s representanter utgå ifrån att till försäljningsbolagets förste verkställande direktör skall utses den nuvarande chefen för LKAB:s och TGO:s gemensamma försäljningsavdelning samt att personalen i övrigt huvudsakligen får rekryteras från denna avdelning. På samma sätt har vid förhand-

lingarna enighet rått mellan förhandlingsdelegationen och TGO om att personen som ordförande i försäljningsbolagets styrelse skall besättas med den ene av de på LKAB:s förslag utsedda styrelseledamöterna. Personal anställd i försäljningsbolagets tjänst må ej samtidigt vara anställd hos LKAB eller TGO. I det särskilda fallet må emellertid försäljningsbolagets styrelse medge undantag från denna regel.

Ifrågavarande avtal om försäljningssamarbete gäller tillsvidare med två års uppsägningstid. Vid försäljningsbolagets upphörande skola aktierna i de tyska och belgiska försäljningsbolagen tillfalla LKAB och aktierna i det engelska bolaget överlåtas på TGO.

För det fall att avtalet skulle giva upphov till tvist mellan LKAB och TGO rörande tolkningen och tillämpningen av detsamma stadgas att denna skall avgöras av skiljemän.

AVTAL MELLAN LKAB OCH TGO OM SAMARBETE I FRÅGA OM MALMSKEPPNINGAR

För att uppnå en jämn malmavsändning och malmproduktion har LKAB i sin försäljningspolitik hittills strävat efter att försälja största möjliga del av exportkvantiteterna *cif* med angivande av viss bestämmelseort i utlandet. Den mängd malm, som sålts på denna basis, har årligen i allmänhet uppgått till minst 50 procent av exportkvantiteten. För närvarande är fördelningen mellan de kvantiteter, som försålts fritt ombord (*fob*) Luleå eller Narvik samt de kvantiteter, som försålts *cif*, på huvudmarknaderna i stort sett följande, nämligen Tyskland 50 procent *fob* och 50 procent *cif*, Belgien 100 procent *cif*, England 50 procent *fob* och lika stor andel *cif* samt Amerikas förenta stater 100 procent *cif* (tidigare 50 procent *fob* och 50 procent *cif*).

Utskeppningen av de malmkvantiteter, som av LKAB säljas *cif*, verkställes sedan gammalt med fartyg som tillhöra eller befraktats av TGO. Dessa transporter ha fullgjorts av TGO till frakter, som efter förhandlingar mellan vederbörande malmköpare och TGO godkänts såsom grundval för beräkningen av *cif*-priserna å malm.

Före 1927 ägde staten, i händelse staten inlöste TGO:s stamaktier i LKAB, även rätt att inlösa en viss del av TGO tillhörigt fartygsrum. Genom 1927 års avtal ändrades bestämmelserna därhän att lösenrätten till fartygsrum skildes från statens inlösenrätt till LKAB:s stamaktier och överflyttades å LKAB. Skälet därtill var att staten redan i sin egenskap av hälftendelägare i LKAB ansågs kunna få ett stort intresse av att LKAB självt disponerade över lämpligt tonnage för malmtransporterna. Enligt 1927 års avtal äger LKAB sålunda rätt att ett år efter tillsägelse inlösa högst så stor del av TGO tillhörigt fartygsrum, att med detsamma kan utskeppas lika stor kvantitet malm, som i medeltal under närmast föregående femårsperiod utskeppats med TGO:s eget tonnage. Med hänsyn till att staten gjort tillsägelse om inlösen den 30 september 1957 av TGO:s stamaktier i LKAB, skall LKAB,

därest det önskar utnyttja sin lösenrätt till en del av TGO:s fartygsrum, göra tillsägelse därom senast före utgången av september 1956.

Vid ingången av 1956 utgjorde TGO:s tonnage inemot 300 000 ton d. w., av vilka LKAB med stöd av nämnda bestämmelse uppskattningsvis skulle vara berättigat inlösa högst 200 000 ton d. w. Det tonnage staten genom en sådan inlösen skulle kunna förvärva skulle emellertid icke räcka för att trygga en utskeppning av den mängd malm, som de närmaste åren beräknas kan komma att försälgas cif. Detta tonnagebehov torde uppgå till i det närmaste 400 000 ton d. w. Det skulle därför bli nödvändigt för staten att skaffa ytterligare tonnage genom köp eller nybygge av fartyg och genom tidsbefraktning. Med hänsyn till den allmänna knapphet på tonnage, som för närvarande gör sig gällande, och såväl de svenska som de utländska skeppsvarvens orderbeläggning som knappast ger några leveransmöjligheter för nybyggen under de närmaste åren, ävensom den personalbrist, som föreligger på ifrågavarande område, skulle ett ombesörjande av sjötransporterna i LKAB:s egen regi i dagens läge otvivelaktigt komma att medföra avsevärda svårigheter. Den tid som står till förfogande före den 1 oktober 1957 är också ytterst knapp.

Med hänsyn härtill har förhandlingsdelegationen funnit sig böra eftersträva ett fortsatt samarbete på ifrågavarande område och med TGO utarbetat ett avtal, innefattande allmänna bestämmelser rörande skeppningen av LKAB:s malmer. De detaljbestämmelser som därutöver äro erforderliga framgå av hittills använda certepartier och konossement.

Det utarbetade avtalet har till syfte att jämväl framdeles trygga utskeppningen av LKAB:s och Frejas malmer från Narvik och Luleå och att möjliggöra försäljning på cif-basis av LKAB:s och Frejas malmer i åtminstone samma utsträckning som för närvarande, varigenom en jämn produktion och avsättning i görligaste mån säkras. TGO åtager sig därför att, oavsett läget på fraktmarknaden, ombesörja utskeppningen av all den malm, som LKAB säljer cif, vilken destinationen än må vara. Detta åtagande gäller oavsett om denna mängd malm i framtiden kommer att ökas. Utskeppningen skall av TGO utföras med eget, tidsbefraktat eller förhyrt för uppgiften lämpat tonnage.

Den TGO tillkommande frakten för dessa befraktningar skall enligt avtalet fastställas på samma sätt som hittills. Detta förfaringssätt är i korthet följande. Vid de i allmänhet årligen återkommande förhandlingarna om försäljning av järnmalm från LKAB träffas till en början mellan LKAB och malmköparna överenskommelse om leveranskvantiteterna och om fob-priser för olika malmkvaliteter samt om de lastnings- och lossningshamnar, över vilka leveranserna skola äga rum. Sedan man därefter enats om hur stor del av totalkvantiteten, som skall säljas respektive fob och cif, övergår man omedelbart till att förhandla om frakten för de kvantiteter, som skola levereras cif. Dessa förhandlingar föras mellan TGO:s rederi och malmköparna, i närvaro av representanter för LKAB. Då fraktavtalen i allmänhet slutas för samma tid som försäljningsavtalen rörande malm, i regel för kalenderår, söker man vid dessa förhandlingar att komma till en likformig

bedömning av fraktutvecklingen under den kommande avtalsperioden för att på grundval av denna bedömning fastställa arvtalsfrakten för året. Därvid utgår man från det aktuella fraktläget och från erhållna uppgifter om de fraktavslut, som träffats å alla mera betydande trader av intresse i detta sammanhang. Köparna ha vid dessa förhandlingar ett starkt intresse av att pressa ned frakten icke blott i syfte att uppnå lägsta möjliga cif-pris för malmen utan även för att gentemot andra redare kunna uppnå förmånliga villkor för befraktning av fob-andelarna. Ofta ha vissa köpare redan på förhand träffat avtal med vissa rederier om en avtalsfrakt för det kommande året och åberopa, i den mån så anses lämpligt, de därvid uppnådda fraktsatserna gentemot TGO.

Den vid dessa förhandlingar träffade överenskommelsen innebär fastställandet av ett cif-pris, som skall skrivas in i malmförsäljningskontrakten och som utgöres av det mellan LKAB och köparen överenskomna fob-priset för malmen ökat med kostnaden för sjöförsäkring och den mellan TGO och köparen avtalade frakten. Denna frakt gäller sedan mellan TGO och LKAB för befraktningen av LKAB:s cif-kvantiteter.

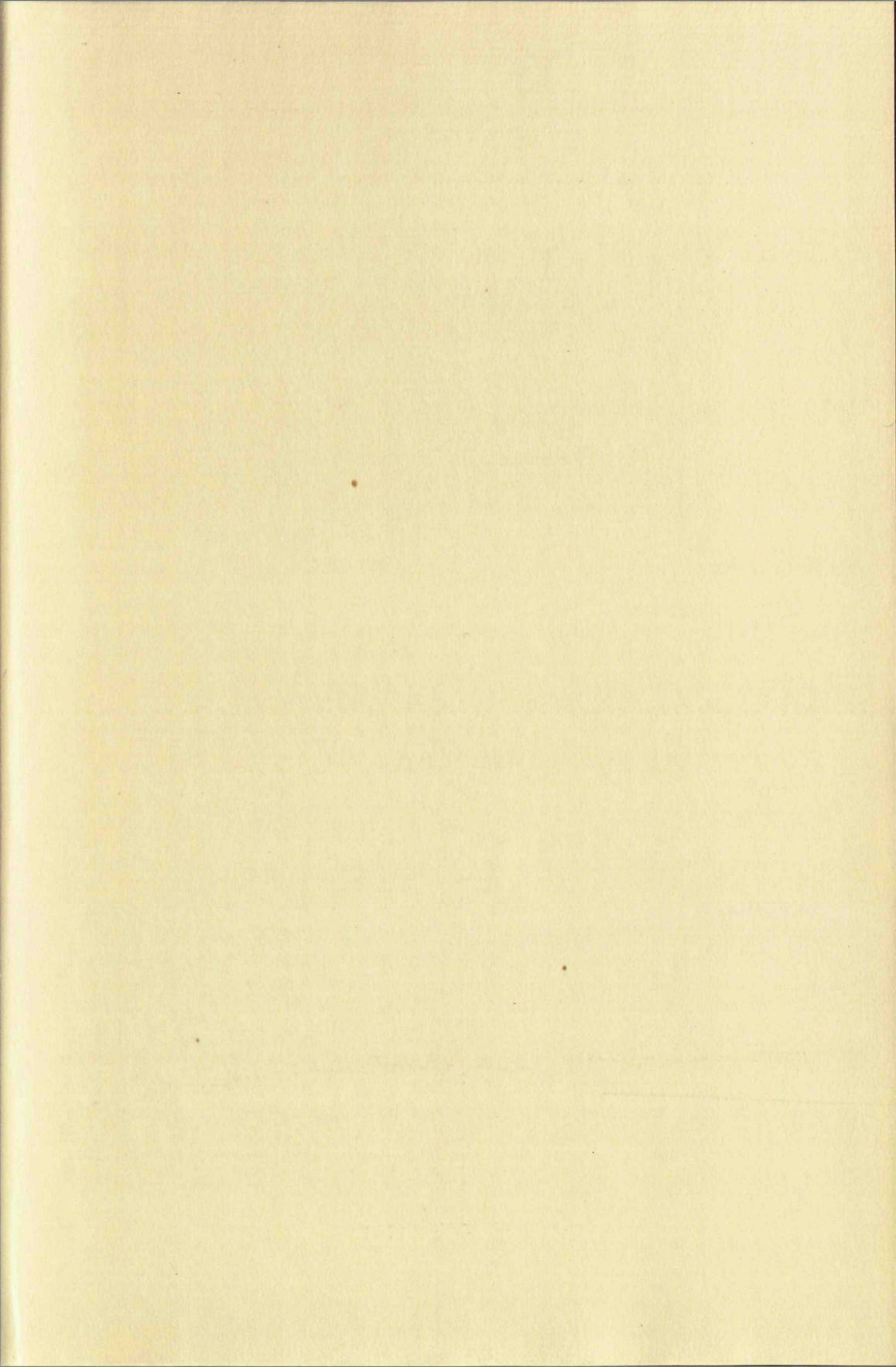
Hittills har i samband med malmförsäljningskontraktens upprättande den sålunda fastställda frakten bekräftats genom brevväxling mellan TGO och LKAB. Det utarbetade avtalet innebär i detta hänseende allenast den skillnaden mot vad som nu gäller, att TGO hädanefter genom detsamma åtager sig att befrakta de av LKAB och Freja cif-försålda kvantiteterna mot den i malmförsäljningsavtalet angivna cif-frakten. Avtalsförslaget avser sålunda att giva LKAB säkerhet för att utskeppningen kan ske till marknadsfrakt samt att LKAB för all försald malm erhåller fullt fob-pris.

Tvister mellan LKAB och TGO rörande tolkningen och tillämpningen av avtalet skola avgöras enligt den vid tvistens uppkomst gällande skiljemanalagen.

Detta avtal gäller tillsvidare med en uppsägningstid av fyra år. Uppsägning kan emellertid icke ske förrän den 1 oktober 1967, varför den första avtalsperioden blir fjorton år.

Den överenskomna uppsägningstiden för avtalet har synts förhandlingsdelegationen betryggande och bör, därest skeppningssamarbetet ur LKAB:s synpunkt icke visar sig fungera på ett sådant sätt, att dess fortsättande ter sig önskvärt, lämna LKAB tillräcklig tid för att bygga upp ett eget rederi, vilket i så fall f. ö. kan förberedas även tidigare, eftersom LKAB genom avtalet ej frånhänt sig rätten att under avtalstiden anskaffa egna fartyg utan endast rätten att utnyttja sådana för transport av sin cif-försålda malm. Med hänsyn härtill och med hänsyn till de förut angivna svårigheter, som anskaffning och drift av ett för det föreliggande behovet tillräckligt stort fartygsbestånd i dagens läge skulle bereda staten, har förhandlingsdelegationen ansett sig böra tillstyrka att malmskeppningsfrågan löses på sätt som det föreslagna malmskeppningsavtalet avser och sålunda ej heller funnit det med statens intressen oförenligt att LKAB:s inlösningsrätt till del av TGO:s tonnage lämnas outnyttjad.

Statens offentliga utredningar 1956

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättsskipning. Fångvård.

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

Kommunalförvaltning.

Städernas donationsjord. [7]

Statens och kommunernas finansväsen.

Förenklad statsbidragsgivning. [8]

Politi.

Nationalekonomi och socialpolitik.

Aldringsvård. [1]

Statsägda aktiebolag i Sverige. [6]

Hälsa- och sjukvård.

Allmänt näringsväsen.

Fast egendom. Jordbruk med binäringar.

Fiskhandeln i Sverige. [2]

Statens stöd åt växtförädlingen m. m. [4]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Frågan om fortsatt samarbete mellan staten och TGO
LKAB. [9]

Industri.

Handel och sjöfart.

Kommunikationsväsen.

Standardtariffer för detaljdistribution av elektrisk kraft.
[5]

Bank-, kredit- och penningväsen.

Försäkringsväsen.

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen.

Andlig odling i övrigt.

Restaurering av Uppsala domkyrka. [3]

Försvarsväsen.

Utrikes ärenden. Internationell rätt.